

SUOMALAISTEN ASEENTEET
KOTIMAISIA
ELÄINMATKAILUKOHTEITA
KOHTAAN

Antti Virtanen

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Matkailun ala
Hotelli- ja ravintola-alan
koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Antti Virtanen

Lahden ammattikorkeakoulu
Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma

VIRTANEN, ANTTI:

Suomalaisten asenteet kotimaisia
eläinmatkailukohteita kohtaan

48 sivua, 5 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää suomalaisten asenteita kotimaisia eläinmatkailukohteita kohtaan. Vastauksia tutkimuskysymyksiin haettiin kyselytutkimuksen avulla, jonka linkkiä jaettiin sosiaalisessa mediassa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Reilun Matkailun Yhdistys. Yhdistyksen missiona on edistää eettistä matkailua tiedottamalla eettisten valintojen tärkeydestä niin matkailijoille kuin matkailualan toimijoille.

Selvityksen pohjalle kerätyssä teoria-aineistossa käsitellään eettisyyttä filosofisena käsitteenä, sen roolia matkailussa sekä eläinkohteita. Eläinkohteita käsiteltäessä on esitelty yleisimpiä eläinkohteita, niiden toimintaa ja niihin liittyvää lainsäädäntöä.

Tutkimuksessa selvisi, että eläinten tarhaamista yleisön nähtäville ei pidetty täysin hyväksyttävänä vaikka eläinkohteiden harjoittama suojelutyö tunnustettiin. Mielenpitoet vaihtelivat kohteittain ja tuloksia tarkasteltiin eläintarhojen, delfinaarion ja kotieläinpihojen näkökulmasta.

Asiasanat: eettisyys, eläinkohteet, matkailu, asenteet

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism and Hospitality

VIRTANEN, ANTTI: Finnish attitudes towards animal based attractions
in Finland

48 pages, 5 pages of appendices

Spring 2015

ABSTRACT

The goal of this study was to discover Finnish attitudes towards animal based attractions. Answers to the research questions were sought through an internet survey and the link to the survey was spread through the social media.

Reilun Matkailun Yhdistys ordered the study and their mission is to advance ethical tourism. Reilun Matkailun Yhdistys advances ethical tourism by informing tourists and tourism operators about the importance of ethical choices in tourism.

As a theory base to the survey this study examines ethics as a philosophical term, its role in tourism and animal based attractions. Animal based attractions are examined through the most common examples of animal based attractions their activity and legal issues.

This study revealed that keeping animals in animal based attractions is not totally accepted even though their conservation work is acknowledged. Opinions varied according to the attractions and the results were viewed from the standpoint of zoos, dolphinarium and petting zoos.

Key words: ethics, animal based attractions, tourism, human attitudes

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Aiheen valinta	1
1.2	Toimeksiantaja	2
1.3	Tutkimus, rajaus ja käsitteet	2
2	VASTUULLINEN MATKAILU	4
2.1	Eettisyyden filosofia	4
2.2	Vastuullinen liiketoiminta	5
2.3	Eettisyys matkailussa	6
2.3.1	Eettinen matkailija	7
2.3.2	Eettinen matkailuyrittäjä	8
3	EETTISYYS JA ELÄIMET	9
3.1	Eettisyys eläimiä kohtaan	9
3.2	Eläinkohteet	10
3.2.1	Lainsäädäntö	11
3.2.2	Eläintarhat ja eläinpuistot	12
3.2.3	Yleisöakvaariot	13
3.2.4	Delfinaario	14
3.2.5	Kotieläinpihat, eläintilat ja eläinsafarit	15
4	TUTKIMUSMENETELMÄ	17
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmä	17
4.2	Kysely tutkimusmenetelmänä	18
4.3	Asenteet selvityskohteena	19
4.4	Kyselyn toteuttaminen	20
4.5	Lomakkeen luominen	22
5	TULOSTEN TARKASTELO	24
5.1	Tulosten analysointi	24
5.2	Vastaukset	25
5.3	Vastausnäkökulman valinta	28
5.4	Eläinkohteiden anti yleisölle	29
5.4.1	Opetuksellinen anti	29
5.4.2	Viihteellinen anti	31
5.5	Eläinten olot eläinkohteissa	33

5.5.1	Elintilat	34
5.5.2	Tarhauksen hyväksyttävyys	35
5.6	Luonnonsuojelu	37
5.7	Avoimet vastaukset	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	40
6.1	Toimenpidesuositukset eläincohteille	41
6.2	Tutkimuksen arvo	41
6.3	Aineiston arviointi	43
6.4	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	44
	LÄHTEET	46

1 JOHDANTO

Nykyaikana kaikessa liiketoiminnassa kuten myös matkailussa on nousevana trendinä eettisyys, ekologisuus ja vastuullisuus. Matkailun eettisyyttä pohditaan kestäväen kehityksen ja sosiaalisten vaikutusten näkökulmasta matkakohteen ympäristöä ja paikallista väestöä silmällä pitäen. Paikallisten eläinten olot sisällytetään matkailun ympäristövaikutuksien miettimiseen ja tarhatuiksi eläimiksi mielletään usein vain esimerkiksi koe-eläimet ja turkistarhoista löytyvät eläimet. Turkistarhaus on elinkeinona ollut suurennuslasin alla viime vuosina, mutta eri tarkoituksiin tarhatuista eläimistä ei ole juurikaan ollut keskustelua syksyn 2014 delfinaario keskustelun lisäksi. Suomessa toimii lukuisia matkailukohteita, joiden keskiössä eläimet ovat. Näitä kutsutaan eläinkohteiksi ja niistä esimerkkeinä Suomessa toimii esimerkiksi eläintarhat ja -puistot, yleisöakvaariot, eläinsafarit ja kotieläinpihat.

1.1 Aiheen valinta

Idea opinnäytetyön aiheeseen tuli syksyllä 2014 Tampereen kaupunginvaltuustossa esiin nousseesta keskustelusta Särkänniemen delfinaarion olemassaolosta. Keskustelu saavutti mediahuomiota värikkäiden mielipiteiden ja kommenttien takia. Itselläni ei ole eläinsuojelutaustaa, enkä kokenut omaavani etukäteen mitään asenteita eläinmatkailukohteita kohtaan. Päätin alkaa tutkimaan aihetta puhtaasta mielenkiinnosta ja siksi, koska Tampereen kaupunginvaltuustossa esitetyt kommentit olivat osaltaan jopa huvittavia.

Keskustelun mielipiteet eläinten oloista ja delfinaarion eettisyydestä olivat värikkäitä ja vaihtelevia. Vihreiden ja vasemmiston laatiman aloitteen valtuustolle esitteli Hanna Hakko (vihr). Hakon mukaan kun ollaan tekemisissä älykkäiden itsestään tietoisten eläinten kanssa, asiaa ei ehkä tulisi miettiä vain liiketoiminnallisista näkökulmista, vaan pitäisi myös miettiä onko näiden eläinten vankeudessa pitäminen oikein.

Kristillisdemokraattien edustaja Satu Sipilä taas kertoi delfiinien vaikuttavan onnellisilta delfinaariossa. Sipilä on kertonut pystyvänsä

arvioimaan eläimien tunnetilan sillä perusteella, että hän katsoo paljon luontodokumentteja. (Tampereen kaupunginvaltuusto 2014.)

Mielipiteet eläinkohteista Tampereen kaupunginvaltuustossa ovat varsin vaihtelevia. Keskustelu koski kuitenkin ainoastaan Särkänniemen delfinaariota. Suomessa on useita muita eläinkohteita, joihin ei ole kohdistunut samanlaista keskustelua. Ihmisten asenteita eläinkohteita kohtaan on tutkittu vähän, eikä mediassakaan ole herätetty keskustelua aiheesta.

1.2 Toimeksiantaja

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Reilun Matkailun Yhdistykselle (RMY). RMY on vuonna 2003 perustettu kotimainen järjestö, jonka missiona on edistää eettistä matkailua. Edistäminen tapahtuu enimmäkseen tiedottamalla eettisten valintojen tärkeydestä matkailijoille ja matkailualan toimijoille. RMY julkaisee alaan liittyviä julkaisuja, tekee aloitteita viranomaisille, järjestää tilaisuuksia ja toimii yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa. Toiminnassaan RMY pyrkii tuomaan esille asioita, jotka matkailussa vaikuttavat matkakohteen ympäristöön ja yhteisöön niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. (Reilun matkailun yhdistys 2015.)

Yhdistyksen vision mukaan matkailu on kasvava ja paljon työllistävä ala, jolla on mahdollisuus kehittää matkakohdetta niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin positiivisempaan suuntaan. Tärkeää on tiedottaa matkailijoita eettisten valinnoiden tärkeydestä ja auttaa heitä tiedostamaan myös matkailun mahdolliset negatiiviset vaikutukset ja toimia niin, että ne jäisivät mahdollisimman pieneksi. (Reilun matkailun yhdistys 2015.)

1.3 Tutkimus, rajaus ja käsitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on etsiä vastauksia siihen, kuinka suomalaiset kokevat kotimaisten eläinkohteiden toiminnan ja miten he asennoituvat niitä kohtaan. Tutkimus on rajattu koskemaan Suomessa

toimivia eläinkohteita, koska muiden maiden kohteiden toiminta noudattaa aina kyseisen maan lainsäädäntöä, joiden vaatimukset vaihtelevat paljon.

Lähdin tutkimaan aihetta pääasiassa oman mielenkiinnon pohjalta. Aihe on mielipiteitä herättävä ja tästä syystä koin sen tutkimisen arvoiseksi. Alussa itse tutkimusta pohtiessa mieleeni tuli kolme tutkimuskysymystä, joihin hain vastauksia. Mitä suomalaiset kokevat eläinkohteiden antavan yleisölle? Kuinka suomalaiset kokevat eläinten olot kotimaisissa eläinkohteissa? Miten suomalaiset kokevat kotimaiset eläinkohteet luonnonsuojelutoimijana?

Tämän opinnäytetyön keskeisinä käsitteinä ovat eettisyys matkailussa ja eläinkohteet. Käsitteenä eettisyys matkailussa on määritelty useiden kirjallisten lähteiden perusteella koko matkailun eettisyyttä pohtien eikä ainoastaan eläinkohteiden näkökulmasta. Eettisyys on määritelty filosofian teosten perusteella ja eettisyyttä on pohdittu eläinfilosofisten esimerkkien kautta. Eläinkohteiden ja niiden asiakasnäkökulman määrittelemisen on ollut haastavaa, koska tieteellistä kirjallisuutta ei aiheesta juurikaan löydy ja aihetta on tutkittu vähän. Käsitteenä eläinkohteet on määritelty ottamalla esimerkkejä Suomessa olevista eläinkohdetyypeistä ja määritelty niiden toimintaa eri näkökulmista.

2 VASTUULLINEN MATKAILU

Tässä pääluvussa käsitellään eettisyyttä ja tutkimuksen kannalta tärkeitä matkailun käsitteitä. Luvun pääosana pohditaan Ketolan määrittelemiä yritysten vastuualueita ja vaikutuksia toimintaympäristölleen. Vastuullisuus ja eettisyys linkittyvät vahvasti yhteen ja siksi vastuualueiden määrittämisen jälkeen paneudutaan matkailun eettisyyteen. Matkailun eettisyyttä pohditaan erikseen matkailijan ja matkailuyrittäjän näkökulmasta.

2.1 Eettisyyden filosofia

Eettisyys ja moraalit ovat osa etiikkaa. Etiikkaa voidaan kuvata yhdeksi filosofian haaraksi, jossa pohditaan eettisyyttä, moraalit, moraalit ongelmit ja moraalit arvostelukykä. (Frankena 1973, 4.) Filosofiatissa aihetta on tutkittu jo antiikin Kreikan ajoista lähtien. Filosofisen etiikan oppi-isänä ja luoja pidetään Aristotelesta. (Kotkavirta & Nyysönen 2006, 19.) Jotkut näkevät eettisyyden ja moraalit synonyyminä. Toiset taas haluavat erottaa moraalit ja eettisyyden toisistaan sanoen, että eettisyys on toimintaa, joka pohjautuu moraalisiin kysymyksiin.

Useimmiten eettisyys pelkistetään filosofiatksi oikeasta ja väärästä. (Fennel 2006, 54–55.) Eettisesti toimiva henkilö toimii oikein ja päinvastoin toimiva väärin. Näkökulmit eettisestä toiminnasta on useita. Jonkun tulkinnan mukaan eettisesti oikea teko on se, jolla on hyödyllisiä seurauksia (esimerkiksi monen yksilön intresseille). Toisen tulkinnan näkökulmasta taas hyvän teon määrittelevät ne periaatteet ja velvollisuudet, joihin teko nojaa. (Aaltola 2013, 66.) Eettisyys voidaan nähdä myös siten, että oikea tai väärä on suoranaisesti riippuvainen siitä, miten se ehkäisee tai edistää hyvää tai pahaa. Minkä tekeminen on velvollisuus ja mikä on kiellettyä? (Koskinen 1993, 80.)

Meillä jokaisella on omat henkilökohtaiset näkemyksemme ja elämäntarkomukselliset mielipiteemme asioista. Tästä syystä näkökulmita kiisteltäessä kiistat ovat usein vaikeaselkoisia. Eettisistä ja moraalitista kysymyksistä voi olla myös vaikea puhua selvästi, koska ne

koskevat meitä lähellä olevia asioita. Ihmiset usein myös näkevät ja kokevat eettisyyden eri tavalla. Joillakin eettisyyden takana on tietoon ja toisilla taas tunteisiin perustuvia asioita. (Kotkavirta & Nyyssönen 2006, 15.)

2.2 Vastuullinen liiketoiminta

Matkailun alaan kuuluu pelkistetysti kaksi osapuolta: matkailija ja matkailupalvelun tuottaja. Matkailijalla on itsellään mahdollisuus vaikuttaa omiin eettisiin valintoihinsa matkan suunnittelussa ja sen aikana, mutta matkailuyrityksien vastuuta ei voida myöskään vähätellä. Matkailun alan yritys kantaa toiminnastaan ekologista, taloudellista ja sosiaalista vastuuta. (Ketola 2005, 32.)

Matkailun ala ei varsinaisesti omalla toiminnallaan vaikuta niin suuresti ekologiseen ympäristöönsä kuin monet teollisuusyritykset, mutta sen välilliset vaikutukset pääsääntöisesti logistiikan takia vaikuttavat ympäristöön. Kuten esimerkiksi kaupan alalla, niin myös matkailun suurimmat ekologiset haittavaikutukset liittyvät sen vaatimaan logistiikkaan. Asiakkaiden on matkustettava palvelun luokse ja laitoksina hotellit ja ravintolat tuottavat paljon jätettä ja päästöjä, kun tavara liikkuu toimipisteeseen ja sieltä pois. Logistiikan vaikutuksien lisäksi alan yritysten täytyy kiinnittää huomiota myös muuhun toimintaansa. Matkailualalla toimivat yritykset eivät ole vastuussa ainoastaan niiden omasta toiminnasta, vaan myös myymiensä tuotteiden alkuperästä ja niiden vaikutuksesta ympäristöön. Yritykset pystyvät tekemään valinnan, kuinka ympäristöä kuormittavia tuotteita ja palveluita ne ottavat valikoimiinsa. Tällä tavoin yritykset voivat vaikuttaa kuluttajien ja asiakkaiden valintoihin. (Ketola 2005, 51–53.)

Taloudellisen vastuun kantaminen on suuri asia myös matkailualan yrityksille. Länsimaisissa yrityksissä se nähdään pääsääntöisesti itsestänselvyytenä, sillä usein yrityksen päätavoitteena on tuloksen tekeminen ja omistajien tyytyväisenä pitäminen. Omistajien ja rahoittajien tyytyväisyys voidaan nähdä yrityksen elinehtona ja siksi matkailun alan

yrietykset keskittyvät tähän suunnitellessa toimintaansa. Kun omistajien ja rahoittajien tyytyväisyys laitetaan etusijalle, tällöin vaarana on se, että paikallinen väestö ja ympäristö joutuvat koetukselle. (Ketola 2005, 32–33.)

Matkailun alan taloudellista vastuuta voidaan miettiä myös sen työllistävän vaikutuksen näkökulmasta. Yrietykset kantavat taloudellista vastuuta suoraan työllistämällä ihmisiä palkkaamalla heidät joko työntekijöiksi, urakoitsijoiksi, tavarantoimittajaksi, yhteistyökumppaneiksi tai konsulteiksi. Matkailu työllistää ihmisiä välillisesti esimerkiksi antamalla muun muassa Suomessa lukuisia säädöksiä seuraaville viranomaisille ja virkamiehille työn aiheita. Yrietykset maksavat veroja, joilla voidaan ylläpitää ja kehittää yhteiskuntaa. (Ketola 2005, 32–33.)

Sosiaalinen vastuu tarkoittaa sitä, että yrietyt turvaa ihmisten perusoikeudet. Perusoikeuksiin voidaan lukea heidän fyysisen ja henkisen terveyden, turvallisuuden, ihmisoikeuksien kunnioittamisen. Näiden lisäksi yrietysten pitää pystyä parhaansa mukaan tyydyttämään ihmisten psyykkiset, sosiaaliset ja taloudelliset tarpeet. Eettisesti ja vastuullisesti toimivien yrietysten kantama sosiaalinen vastuu ulottuu myös matkailun alalla laajalle. Yrietyksillä on sosiaalinen vastuu omasta henkilöstöstä, tavarantoimittajista, alihankkijoista, urakoitsijoista, yhteistyökumppaneista, asiakkaista ja paikallisista asukkaista. Osittain vastuullisesta toiminnasta on säädetty jopa laissa, mutta vastuullista liiketoimintaa on myös tehdä enemmän, kuin mitä asetetut lait ja säädökset vaativat. (Ketola 2005, 40–41.)

2.3 Eettisyys matkailussa

Eettisyys on nouseva trendi matkailussa ja ihmiset haluavat entistä enemmän tietää matkailun vaikutuksista matkakohteessaan. Eettisyyteen liittyviä valintoja tekevät niin matkailijat kuin matkailupalveluita tuottavat yrietyksetkin. Matkailua alana tulisikin tarkastella kriittisesti kestävän kehityksen näkökulmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että otetaan huomioon matkailun taloudelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja ekologiset osa-alueet ja turvataan myös tulevien sukupolvien mahdollisuudet matkailuun.

Madventures kaksikko Milonoff ja Rantala ovat sitä mieltä, että matkailun nopea kasvaminen liiketoimintana saattaa kuitenkin mahdollistaa sen, että siitä on enemmän haittaa kuin hyötyä (Milonoff & Rantala 2013, 175).

Milonoff ja Rantala eivät ole yksin mielipiteensä kanssa matkailun haittavaikutuksista. Matkailun ajattelu kohdemaan ”pelastajana” on usein väärä käsitys ja esimerkiksi YK:n mukaan matkailukohteissa on usein epäoikeudenmukaiset työolot, korruptiota, paikallisen kulttuurin laiminlyöntiä, ihmisoikeusrikkomuksia ja ympäristön pilaamista matkailun nimissä (Fennell 2006, 7–8).

2.3.1 Eettinen matkailija

Eettinen matkailu ei edistä edellä mainittuja huonoja vaikutuksia matkakohteessa. Eettinen matkailu on esimerkiksi sitä, ettei matkailija polje paikallisten ihmisten tai eläinten oikeuksia, eikä saastuta luontoa, vaan saa nämä hyötymään turismista mahdollisimman paljon.

Ilmastonmuutosta ei yksi matkailija pysty pysäyttämään, mutta jokaisen matkustajan on helppo lisätä omilla toimillaan ja valinnoillaan paikallisten hyvinvointia. (Kalmari & Kelola 2009, 17.) Matkailu ei ole ekoteko, mutta sen haittavaikutuksia voi pyrkiä pienentämään mahdollisuuksien mukaan.

Viime vuosikymmeninä tapahtunut matkailun maailmanlaajuinen kasvu on tuottanut erilaisia matkailun muotoja. Matkustaminen vapaaehtoistyötä tekemään paikkaan, köyhien auttaminen ja muut solidaariset matkailumuodot ovat eettisen matkailun ääripäitä, joissa eettinen toiminta on koko matkan päätarkoitus. Näissä matkailun muodoissa on usein laajemmat tavoitteet, kuten kyseisen kohteen luonnon ja sosiaalisen ympäristön tukeminen ja kehittäminen. Matka voi kuitenkin olla eettinen ilman, että se olisi sen päätarkoitus. Tällöin matkailijan täytyy kiinnittää huomiota matkakohteen valintaan, matkustusmuotoon ja vaikuttaa ostokäyttäytymisellään ja valinnoillaan itse matkakohteessa. (Bianchi & Stephenson 2014, 175.)

2.3.2 Eettinen matkailuyrittäjä

Matkailuyrittäjän toimintaan vaikuttaa suuresti yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet harjoittaa yritystoimintaa. Yleisestikin eettistä ja vastuullista liiketoimintaa mietittäessä myös matkailun alaan sopii ajatus, että matkailualan yritysten ja yhteiskunnan yhteistyö edistää alueen hyvinvointia. Tämä yhteistyö perustuu usein niiden molempien yhdessä mietittyihin arvoihin ja tavoitteisiin, miten koko yhteiskuntaa halutaan kehittää ja viedä eteenpäin. Hyvä lainsäädäntö ja korruptoitumaton yhteiskunta tarjoavat hyvät mahdollisuudet eettisen yritystoiminnan harjoittamiseen. (Könnölä & Rinne 2001, 88.)

Tukena eettiselle toiminnalle matkailun alan yrityksellä voi olla erilaisia järjestöjä, mutta valtio voi olla myös merkittävä osapuoli. Varsinkin Suomessa valtio, yritykset ja erilaisten järjestöjen yhteisillä toimikunnilla on ollut paljon vaikutusta esimerkiksi lakiesitysten valmistelussa. Yhtenä esimerkkinä yritysten ja järjestöjen yhteistyöstä vastuullisen liiketoiminnan edistämiseksi toimii ihmisoikeusjärjestö Amnesty toiminta yritysten hyväksi. Amnesty Internationalilla on yritysryhmiä noin 25 eri maassa. Ryhmien tavoitteena ei ole erilaisiin rikkomuksiin syyllistyneiden yritysten kauppasanktioiden tai boikottien ajaminen vaan kehittäminen vuoropuhelun kautta. Nämä yritysryhmät kannustavat eettiseen liiketoimintaan ja tarjoavat yrityksille asiantuntija-apua. (Könnölä & Rinne 2001, 88.)

3 EETTISYYS JA ELÄIMET

Tässä pääluvussa käsitellään eläimiä ja eläinkohteita. Eläinkohteita käsittelevässä alaluvussa 3.2 määritellään, mikä on eläinkohde ja esitellään tyypillisiä esimerkkejä Suomessa toimivista eläinkohteista. Esimerkkien kohdalla kerrotaan eläinkohteiden toiminnasta, lainsäädännöstä, vetovoimatekijöistä ja kävijämääristä. Delfinaario lasketaan yleisöakvaarioksi, mutta tässä luvussa ne on erotettu toisistaan, koska delfinaarioon usein koetaan liittyvän enemmän eettisiä ongelmia kuin yleisöakvaarioon.

3.1 Eettisyys eläimiä kohtaan

Kaikkea toimintaa voi tarkastella eettisyyden näkökulmasta ja esimerkiksi eläinten oikeuksia ja niiden kohtelun eettisyyttä on pohdittu jo 1800-luvulta lähtien. Eläimet ovat tärkeässä roolissa pohdittaessa luonnonsuojelua sen vuoksi, että myös ihminen on eläinlaji, jolla on paljonkin yhteisiä piirteitä joidenkin nisäkkäiden kanssa. (Kotkavirta & Nyyssönen 2006, 145.)

Joidenkin näkökulmien mukaan eläinten käyttö esimerkiksi työvoimana on hyväksyttävää, koska monet hyötyvät siitä. Jotkut näkökulmat ovat taas ehdottomampia. Eläin nähdään yksilönä, jolla on moraalisia oikeuksia ja niitä ei tule asettaa välineen asemaan. Tämän näkökulman mukaan kaikki oliot, jotka kykenevät kärsimään, on otettava moraalisisessa mielessä huomioon. Näkemyksen mukaan aatteet, joissa lasketaan vain ihmiset kärsiväksi olennoiksi, edustaa lajisortoa. (Kotkavirta & Nyyssönen 2006, 147.)

Nykyaikana eläimiä ei välttämättä nähdä esineenä, mutta usein ne koetaan kuitenkin ihmistä alempiarvoiseksi, jolloin niiden käyttö ihmisten tarpeisiin on hyväksyttävää. Eläinten eettisen kohtelun nähdään yleensä tarkoittavan sitä, että eläimiä kohdellaan inhimillisesti eikä niille aiheuteta tarpeetonta kärsimystä. Tätä näkemystä pidetään usein perustana eri maiden eläinsuojelulaissa, joiden perusteella eläinten julmasta kohtelusta seuraa rangaistus. (Aaltola 2013, 113.) Suomessa ihmisestä riippuvaiset eläimet nauttivat tiettyä oikeussuojaa, jonka perusteella voidaan langettaa

esimerkiksi eläinrääkkäyssyyte. Eräänlaisena poikkeuksena kärsimyksen tuottamiseen voidaan kuitenkin nähdä eläinkokeet. Usein nähdään hyväksyttävänä tuottaa eläimelle tuskaa lääketieteellisen kokeen yhteydessä, jos tällä tavoin on mahdollista edistää ihmisen terveyttä ja vähentää hänen kärsimystään. Joidenkin etiikan haarojen mukaan eläintä inhimillisesti kohdeltessa on ihmisellä ainoana järjellisenä ja varsinaisesti moraalisenä olentona tähän oikeus. (Kotkavirta & Nyysönen 2006, 145.)

3.2 Eläinkohteet

Eläinkohteella tarkoitetaan matkailukohdetta, jonka vetovoimatekijänä ovat eläimet. Tällaisia kohteita ovat muun muassa eläintarhat, kotieläinpihat ja yleisöakvaariot. Eläimet ovat esillä yleisön nähtävillä, ja joissain kohteissa on myös järjestetty erilaisia näytöksiä. Suomen eläinsuojelulaissa on määritelty, mitkä eläintyypit saavat olla näytöksissä mukana. Eläinkohteet ovat suosittuja matkakohteita monissa eri maissa. Eläimet ovat keskiössä eläintarhoissa, akvaarioissa ja erilaisilla safareilla. Maailmanlaajuisesti suosituimpia ja yleisimpiä eläinkohteita ovat eläintarhat, -puistot ja yleisöakvaariot. (Shani 2012, 139.)

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan ihmiset kokevat akvaariot ja eläintarhat hyväksytyinä tai täysin hyväksytyinä kohteina (Shani 2012, 150). Eläintarhat, -puistot ja yleisöakvaariot ovat usein suurien yritysten tai järjestöjen ylläpitämiä laitoksia. On olemassa kuitenkin myös pienempiä eläinkohteita, joissa vierailee yleisöä, kuten kotieläinpihoja ja eläintiloja. Matkailun Edistämiskeskuksen (MEK) vuonna 2007 teettämän tilaston mukaan hiihtokeskusten ohella eläinkohteet olivat isoimmat matkailun alan investoijat. Tutkimuksessa eläinkohteet ilmoittivat aikeistaan tehdä investointeja noin 3,2 miljoonan euron edestä vuonna 2009. (Matkailun edistämiskeskus 2007.)

Eläinkohteiden matkailijamääristä on tehty aikaisemmin tutkimuksia, mutta tuoreita tilastoja ei löydy. MEK on julkaissut viimeisimmän tilaston matkailukohteiden kävijämäärästä vuonna 2008, joka käsittelee edeltävän vuoden kävijämääriä. Eläinkohteiden kävijämäärissä suurin sesonki on

kesäkuukaudet, joista heinäkuu on vilkkain. Tilaston mukaan eläintarhojen kävijämäärä on pudonnut edeltävän vuoden 2006 määristä, kun taas muiden eläinlaitosten kävijämäärä on kasvanut samassa suhteessa. Yhteensä Suomen eläinlaitoksissa vieraili MEK:n tilaston mukaan yli 1,9 miljoonaa kävijää. Ulkomaalaisten osuus tilaston mukaan eläinlaitoksissa on noin 16 %, joka koostuu 11 % eläintarhoissa vierailijoista ja loput 5 % muiden eläinlaitosten kävijöistä. (Matkailun edistämiskeskus 2007.) Suomessa suosituin eläinlaitos on Korkeasaaren eläintarha, joka houkuttelee vuosittain noin 500 000 asiakasta. (Korkeasaari 2015)

Nykyaikana yleistynyt ympäristötietoisuuden ja luontoarvojen merkitys ihmisten vapaa-ajan viettämisessä vaikuttavat eläinlaitosten kävijämäärään. On olemassa useita syitä, miksi eläinlaitokset houkuttelevat asiakkaita vierailemaan niissä. Eläinlaitoksilla on suuri viihdearvo ja ne ovat virkistävää ajanvietettä varsinkin lapsiperheille. Eläinlaitoksissa on tarjolla tietoa eläimistä ja niiden elinympäristöstä. Eläinlaitokset myös opettavat usein luonnonsuojelusta. Niissä yleisö voi nähdä eläimiä, joita ei normaalisti kotimaansa luonnossa näkisi ja samalla todistaa niiden käyttäytymistä omin silmin. Yleisöllä on myös mahdollista eläinlaitosten ansiosta nähdä eläimiä valvotuissa ja kontrolloidussa ympäristössä vaarantamatta itseään tai eläimiä. (Shani 2012, 141.)

3.2.1 Lainsäädäntö

Eläinlaitoksille ei ole olemassa eettisiä sertifikaatteja tai säädöksiä, joista matkailija voisi tarkistaa, kuinka hyvin eläimistä pidetään huolta. Eläinlaitokset ovat puhtaasti jokaisen maan oman lainsäädännön alaisena, ja joiden vaatimukset ja valvonnan taso vaihtelevat. (Kalmari & Kelola 2009, 143.) Suomessa lainsäädäntö eläinten oloista on kuitenkin hyvä verrattuna useisiin muihin maihin. Suomen eläinsuojelulain tarkoituksena on määritellä suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kivulta, kärsimykseltä ja tuskalta. Näiden lisäksi tarkoituksena mainitaan myös eläinten kohtelun ja hyvinvoinnin edistäminen. (Eläinsuojelulaki 1996/247, 1§.) Eläinsuojelulaissa on tarkat määräykset koskien eläinten kuljetusta,

lopettamista ja viihdekäyttöön soveltamisesta. Tieteelliseen ja opetustarkoitukseen käytettävien eläinten suojelusta on määritelty vaatimukset koskien eläinten oloja ja niille tarjottavasta virikkeistä, henkilökunnasta ja eläinlääkintähuollosta. (Valtioneuvoston asetus tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta 2013/564.)

Suomen eläinsuojelulain mukaan sirkuksessa tai sirkukseen verrattavissa oleviin näytöksiin, joissa esitellään eläimille opetettuja taitoja, ei saa käyttää apinoita, petoeläimiä, luonnonvaraisia märehitjaita, kavioläimiä, pussieläimiä, hylje-eläimiä, norsuja, sarvikuonoja, virtahepoja, petolintuja, strutsilintuja eikä krokotiilieläimiä. Poikkeuslajeiksi lasketaan kotikissat, koirat, ponit, kesyhevoseet ja -aasit. Lista on melko pitkä, mutta se ei kiellä delfiinien käyttöä näytöksissä. (Aluehallintavirasto 2015.)

Ulkomaisissa kohteissa saattaa näytöksissä olla mukana esimerkiksi miekkavalaita, jotka luokitellaan pedoiksi, eikä niitä saa Suomessa käyttää näytöksissä. Joidenkin uutisten mukaan delfiinien maahantuonti on ollut Suomessa kiellettyä vuodesta 1998 lähtien, mutta laista ei vastaavaa pykälää löydy. Euroopan unionissa on voimassa asetus, jonka mukaan luonnonvaraisia delfiinejä ei saa tuoda kaupallisiin tarkoituksiin. Opetus- ja tutkimustoimiin tämä on sallittua. Asetus ei estä esimerkiksi muiden eurooppalaisten delfinaarioiden delfiinien tuomista Särkänniemeen ja tämä lasketaan normaaliksi eläintarhatoiminnaksi (Särkänniemi 2015b).

3.2.2 Eläintarhat ja eläinpuistot

Eläinpuistot ja -tarhat ovat niin sanottuja rakennettuja luontomatkailukohteita. Ne ovat alueita tai tarhauksia, joissa eläimet ovat ihmisten nähtävillä, ja niillä tarkoitetaan lähinnä yksittäisiä paikkoja ja käyntikohteita, joissa luontoa voidaan sekä tutkia että opiskella. Eläintarhoissa harjoitetaan myös paljon eläintutkimuksia ja niissä on onnistuttu pelastamaan sukupuuton partaalla olevia lajeja. Eläintarhat ovat suojelustyöstään huolimatta usein kritiikin kohteena. Eläintarhoissa eläinten elintila on pienempi kuin niillä luontaisesti olisi, tilat eivät vastaa

niiden luontaista elinympäristöä eivätkä eläimet aina pysty käyttäytymään lajityypilleen ominaisella tavalla. Eläinpuistoissa elintila on usein luonnonmukaisempi ja suurempi. Ne tukevat enemmän luonnossa tapahtuvaa retkeilyä ja luonnon opiskelua sekä sen suojelua. Eläinpuistoissa on myös nähtävillä tyypillisiä Suomen luonnossa esiintyviä nisäkkäitä ja lintuja. (Hemmi 2005, 109.)

Osa eläintarhoista on puhtaasti voittoa tavoittelevia, kun taas osa on sitoutunut suojelemaan uhanalaisia lajeja sekä opastamaan kohteissa vierailevaa yleisöä (Kalmari & Kelola 2009, 143). Eläintarha-alalla toimii kattojärjestö nimeltä World Association of Zoos and Aquariums (WAZA), joka valvoo eläintarhojen toimintaa. Kuitenkin vain noin 10 % maailman eläintarhoista kuuluu tähän järjestöön. WAZA:an kuuluu maailmanlaajuisesti yli 300 eläintarhaa ja akvaariota. (World Association of Zoos and Aquariums 2015.)

Suomessa on laaja eläinkohdetarjonta mutta vain kolme eläintarhaa: Korkeasaaren eläintarha, Ranuan eläinpuisto ja Ähtärin eläinpuisto. Suomalaisista eläintarhoista ainoastaan Korkeasaaren eläintarha kuuluu WAZA:an (WAZA 2015). Eläintarhoissa vieraili MEK:in tilastojen mukaan vuonna 2006 noin 740 000 kävijää, joista noin kaksi kolmasosaa kävi Korkeasaaren eläintarhassa (Matkailun edistämiskeskus 2007).

3.2.3 Yleisöakvaariot

Yleisöakvaariot ovat samalla periaatteella toimivia yleisökohteita kuin eläintarhat, mutta ne keskittyvät kaloihin ja muihin vedessä eläviin eläimiin. Akvaarioissa olevat kalat ovat yleisön nähtävillä ja niistä on saatavilla tietoa. Yleisöakvaarioissa olevien altaiden koko vaihtelee muutamien satojen litrojen altaista niin sanottuihin valtamerialtaisiin. Usein yleisöakvaarioissa on esillä juuri isompia altaita, joissa voi olla näytillä isoja lajeja kuten valaita, haita ja delfiinejä. Akvaarioissa harjoitetaan eläintarhojen tapaan harvinaisten lajien suojelua, niiden tutkimista sekä tiedotetaan merten suojelusta. Eläintarhojen tapaan myös yleisöakvaariot

ovat velvollisia noudattamaan sen maan lainsäädäntöä, missä ne sijaitsevat.

Suomessa toimii kolme isompaa yleisöakvaariota. Kotkassa suomalaista vesiluontoa esittelevä Maretarium, Helsingin Linnanmäellä toimii Merimaailma Sea Life ja Tampereella Särkänniemen akvaario. Helsingissä sijaitsevassa Merimaailma Sea Lifessa vieraili MEK:in tilaston mukaan vuonna 2007 noin 265 000 kävijää (Matkailun edistämiskeskus 2007). Maretarium on opetustarkoituksellinen kotimaisia vesistöjä esittelevä kohde, jossa on esillä noin 50 kotimaista kalalajia (Maretarium 2015). Merimaailma Sea Lifessa on laajempi kirjo erilaisia lajeja. Sea Lifen suurimmissa altaissa on esillä seeprahai sekä kylmän veden altaassa rauskut ja turskat (Sea Life 2015). Särkänniemen akvaariossa on esillä yli 200 kala- ja vesieläinlajia eri puolilta maailmaa (Särkänniemi 2015a).

3.2.4 Delfinaario

Delfinaario on yleisöakvaario, joka nimensä mukaisesti on erikoistunut delfiineihin. Suomessa on ainoastaan yksi delfinaario, joka sijaitsee Tampereella Särkänniemessä. Delfinaarioissa usein eläimet eivät ole vain näkyvillä, vaan ne on koulutettu tekemään temppuja, joita näytetään erilaisissa esityksissä. Kesäaikaan Särkänniemessä esityksiä on lähes päivittäin, ja siellä vieraili vuonna 2007 noin 290 000 kävijää (Matkailun edistämiskeskus 2007).

Delfinaarioon koetaan liittyvän enemmän eettisiä ongelmia kuin perinteiseen yleisöakvaarioon, koska delfinaarion toimintaan kuuluu olennaisesti eläinten käyttäminen näytöksissä. Eläinoikeusjärjestö Animalian mukaan suurin osa eläinten viihdekäytöstä aiheuttaa niille tavalla tai toisella kärsimystä (Animalia 2015). Särkänniemen delfinaariossa delfiinien kouluttajana työskentelevä Sari Järvisalo kertoi, että delfiineille koulutetaan tehtäviä, ei temppuja. Joidenkin tehtävien tarkoituksena on palvella eläinlääkinnällistä hoitoa. Esimerkkinä Järvisalo kertoo verinäytteen otettavan delfiineiltä niin, että eläin antaa pyrstönsä kouluttajan syliin. (Järvisalo 2013.)

Särkänniemen delfinaariossa on perustamisen jälkeen syntynyt 16 poikasta, joista kaksi on selvinnyt hengissä tähän päivään asti (Phinventory 2015). Suomessa Särkänniemen delfinaarion lopettamista ovat vaatineet Eläinsuojeluliitto Animalia, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ja Oikeutta eläimille -järjestö. Tampereen kaupunginvaltuustoon tehdyssä aloitteessa delfinaarion sulkemista perusteltiin siten, että ne ovat älykkäitä eläimiä, jotka kykenevät tuntemaan myös psykologista kärsimystä. Aloitteessa esitettiin delfinaarion sulkemista nykyisten delfiinien luonnollisen kuoleman myötä. (Suoniemi 2014.)

Yleisöakvaarioista varsinkin ne, joissa eläimiä käytetään näytöksissä, ovat kohdanneet länsimaaisessa mediassa jopa rajumpaa kritiikkiä kuin eläintarhat. Niitä kritisoidaan liian pienestä ja virikkeettömästä elintilasta, joka eläimille tarjotaan. Osaa maailman yleisöakvaarioista valvoo WAZA, joka on sama kattojärjestö kuin eläintarhoillakin. Yleisöakvaarioista, jotka käyttävät eläimiä näytöksissä, on tehty kriittisiä dokumentteja, jotka ovat saaneet paljon huomiota. Vuonna 2013 julkaistussa dokumentissa Black Fish käsitellään miekkavalaiden tarhaamista yleisöakvaarioihin ja niiden käytöstä näytöksistä, mikä aiheutti Yhdysvalloissa toimivalle Sea Worldille suuret tappiot kävijämäärissä. Dokumentissa esiteltiin näytöksissä käytettyä valasta, joka tappoi kolme kouluttajaansa.

3.2.5 Kotieläinpihat, eläintilat ja eläinsafarit

Kotieläinpihat ja muut vastaavanlaiset pienet eläinkohteet painivat eri sarjassa kuin eläintarhat ja yleisöakvaariot ja ovat myös tarjonnaltaan erilaisia. Eläimet ovat kotieläinpihan nimen mukaisesti usein perinteisiä kotieläimiä, mutta joistakin saattaa löytyä perinteisistä poikkeaviakin eläimiä kuten, käärmeitä tai villisikoja. Suomessa esimerkiksi on Ketolan tilan strutsitarha ja muutamia biisonitarhoja, joista saa ostettua myös biisonin lihaa.

Kotieläinpihat ovat pieniä ja erityisesti lapsille suunnattuja nähtävyyksiä. Aikuiset eivät välttämättä innostu lasten tavoin ohi juoksevasta pupu- tai kanalaumasta, mutta lapselle se saattaa olla suurikin elämys. Paikat ovat

usein maatilamaisia ja niissä yleisö saa usein osallistua eläinten hoitoon. Nähtävillä on perinteisiä maatalaeläimiä kuten lampaista ja lehmiä. Näissä paikoissa on myös usein eläinten lihasvoimalla toteutettuja aktiviteetteja kuten koiravaljakkoajeluja ja porosafareita. Näihin pieniin eläinlaitoksiin ei usein koeta kohdistuvan samanlaisia eettisiä ongelmia kuin suurempiin laitoksiin, koska niissä esillä olevat eläimet ovat tottuneet ihmisten läsnäoloon ja pienempään elinympäristöön. (Hemmi 2005, 409.) MEK:n teettämässä tutkimuksessa matkailukohteiden kävijämääristä vuonna 2007 ilmenee, että noin 1,2 miljoonaa kävijää kävi muissa eläinlaitoksissa kuin eläintarhoissa (Matkailun edistämiskeskus 2007). Pienempiä eläinlaitoksia on Suomessa useita, eikä tarkkaa lukumäärää saatu selville tätä työtä varten.

4 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimusmenetelmän valinta on yksi tutkimuksen tärkeimpiä vaiheita. Tässä luvussa käsitellään yleisesti tutkimusta ja sen toteuttamiseen käytettyjä menetelmiä. Määrällinen tutkimus määritellään käsitteenä ja myös kyselytutkimuksen toteuttamiseen liittyviin tekijöihin ja lomakkeen luomisprosessiin paneudutaan alaluvuissa.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmä

Varsinaisten tutkimusongelmien määrittäminen oli työtä suunnitella vaikeaa. Tutkimusaihe on valittu pitkälti henkilökohtaisen kiinnostuksen perusteella. On tärkeää, että tutkijalla on henkilökohtaista kiinnostusta aiheensa kohtaan. Jotkut tutkijat ovat jopa neuvoneet tutkimaan sitä, mikä tuntuu hauskalta. Tätä neuvoa lievennetään kuitenkin joskus muotoon: tutki sitä, mikä kiinnostaa. (Uusitalo 1999, 57.) Haasteena tutkimuksessa oli säilyttää objektiivisuus tietoa etsiessä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten ihmiset kokevat eläincohteiden eettisyyden. Tutkimus tehtiin kyselytutkimuksella käyttämällä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä tarkoittaa tutkimusta, jossa käytetään tarkkoja tilastollisia ja laskennallisia menetelmiä. Tutkimuksessa pyritään objektiivisuuteen lähestymällä tutkittavia ilmiöitä ulkopuolelta havainnoiden. Tämä tarkoittaa sitä, ettei tutkijan oleteta vaikuttavan tutkittavaan kohteeseensa. Ilmiöitä on tarkoitus pystyä tutkimaan, oli tutkimuksen kohde mikä tahansa. (Räsänen, Anttila, Melin 2005, 86–87). Suuren joukon asenteita selvitetessä on perusteltua tehdä tutkimus ennemmin määrällisesti kuin laadullisesti joltain pienempää kohderyhmää haastatteleamalla. Haastattelu suurelle joukolle olisi erittäin työlästä ja aikaa vievää.

Määrällinen tutkimus on oikea lähestymistapa kun on kyseessä suuria vastausmääriä, ja sillä on hyvä selvittää ihmisten mielipiteitä ja asenteita (Nardi 2014, 19–20). Tutkimuksen aihe jakaa paljon mielipiteitä ja herättää tunteita, joten on myös tärkeää, että toteutettu määrällinen tutkimus pystytään suorittamaan vaivattomasti anonymisti. Kvantitatiivisessa

tutkimuksessa on myös tärkeää, että tutkimusaineisto edustaa tutkimuksessa määriteltyä perusjoukkoa. (Uusitalo 1999, 80.)

Kvantitatiivinen tutkimus nojaa pitkälti numeroihin. Numeroilla tarkoitetaan tutkimuksen kautta kerättyä tietoa, joka on numerollisessa muodossa. Numerollisia arvoja analysoidessa on vähemmän tulkinnan varaa kuin tekstistä tehtävissä tulkinnoissa. Tästä syystä kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän voidaan ajatella olevan helpommin perusteltavissa kuin kvalitatiivisen tutkimuksen. (Räsänen ym. 2005, 96.)

4.2 Kysely tutkimusmenetelmänä

Kyselytutkimus on hyvä tapa kerätä ja analysoida tietoa muun muassa erilaisista ilmiöistä yhteiskunnassa, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Näitä kiinnostuksen kohteita voidaan pitää monimutkaisina ja varsinkin moniulotteisina. (Vehkalahti 2008, 11.)

Kyselytutkimuksessa vastaajalle esitetään kysymyksiä tai väittämiä lomaketta apuna käyttäen. Lomake toimii tutkimuksessa mittausvälineenä, jonka sovellusalue ulottuu laajalle. Kyselylomake tulee laatia siten, että se pystyy keräämään tietoa ilman haastattelijan apua. Juuri lomakkeen suunnittelua voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä vaiheista tutkimuksen toteutuksessa. Vastaajan täytettyä ja palautettua lomakkeen on siihen enää mahdoton tehdä muutoksia jälkeenpäin. Tutkimuksen onnistuminen riippuu pitkälti juuri lomakkeesta. Tavoitteena on kysyä sisällöllisesti oikeita asioita tilastollisesti mielekkäällä tavalla. (Vehkalahti 2008, 20.)

Kyselytutkimukset voidaan pelkistään jakaa kahteen eri tapaan, poikittais- ja pitkittäistutkimukseen. Poikittaistutkimuksessa aineisto kerätään kerran tiettyssä ajankohdassa useilta vastaajilta, kun taas pitkittäistutkimuksessa aineisto kerätään useamman kerran samoilta vastaajilta. (Aaltola & Valli 2007, 126.) Tässä selvityksessä on käytetty poikittaistutkimusta. Poikittaistutkimusta kutsutaan myös joskus nimellä poikkileikkaustutkimus, josta juontuu nimi poikkileikkaus. Nämä tutkimukset kuvaavat yhtä ja tiettyä ajankohtaa. (Uusitalo 1999, 74.) Tässäkin tutkimuksessa kuvataan tämänhetkisiä mielipiteitä ja asenteita. Tutkimus on mahdollista

tulevaisuudessa toteuttaa uudestaan, jolloin tuloksia on myös mahdollista analysoida pitkittäistutkimuksen mukaan vertailemalla kahden eri ajankohdan tuloksia toisiinsa.

Suurta joukkoa tavoiteltaessa ja aiheen ollessa mielipiteitä jakava on kyselyn käyttäminen paras vaihtoehto. Kyselyä teetettäessä itse tutkimuksen tekijän vaikutus eliminoituu. Tämä merkitsee usein vastaamisessa sitä, että vastaaja saattaa tuntea identiteettinsä paremmin suojatuksi ja voi siten paremmin vastata henkilökohtaisia asenteita ja mielipiteitä mittaaviin kysymyksiin. Etuna haastatteluun nähden on myös se, että kysymykset tai väittämät pysyvät yhdenmukaisena kaikille vastaajille. Tämä on sekä hyvä että huono puoli, koska mahdollisiin vaikeisiin väittämiin on kyselyn kautta mahdoton antaa lisäselvitystä, toisin kuin haastattelussa. Kuitenkin kyselyn suurena vahvuutena voidaan mainita se, ettei käytössä ole aikarajaa. Tällöin kyselyyn osallistuvalla on mahdollisuus pohtia vastauksia enemmän tai hankkia tietoa aiheesta ennen vastaustaan. Tämä joissain tapauksissa lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Jyrinki 1977, 25.) Kyselytutkimuksessa on myös heikkouksia. Vastaaja saattaa ymmärtää jonkin kysymyksen väärin tai vastata vahingossa eri lailla, kuin oli tarkoittanut. (Uusitalo 1999, 84.) Vastauksia saattaa myös tulla vähän takaisin tai vastaukset saattavat olla puutteellisia. Tarvittaessa tutkimus on myös mahdollista toteuttaa uudestaan, ja kyselyn runkoa pystytään muokkaamaan.

Mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkiminen ei ole helppoa ja haasteiksi muodostuu useita asioita. Tutkijan täytyy pohtia, tuliko vastauksia tarpeeksi, vastattiinko kysymyksiin kattavasti, oliko kyselyn ajankohta oikea ja mittaavatko kysymykset ylipäättään tutkittavaa asiaa. (Vehkalahti 2008, 12.)

4.3 Asenteet selvityskohteena

Tätä opinnäytetyötä varten teetetyssä kyselyssä mitataan haasteellisiksi mitattaviksi todettuja ihmisten asenteita ja mielipiteitä. Asenne on usein sisäinen reaktio, joka ei aina ole heti havaittavissa ihmisen

käyttäytymisestä. Se on tunteellinen suhtautumistapa, joka on usein joko kielteinen tai myönteinen. Kielteinen tai myönteinen suuntautuminen usein myös antaa yksin tai ryhmässä toimiville ihmisille valmiuden suorittaa jokin toiminto, jolloin myös voidaan havaita asenteen kohteeseen myös ulkoinen reaktio. Asenne ei ole synnynnäinen ominaisuus, vaan se hankitaan tai opitaan jostain muualta. Mielipide ja asenne tulee erottaa toisistaan, koska mielipide on asenteiden ja arvojen ilmaisumuoto. Asenteita mitattaessa tavoitteena on tietää, miten asenteet suuntautuvat tiettyyn kohteeseen nähden. (Jyrinki 1977, 72–74.)

Asenteita mitattaessa ja mielipiteitä selvittäessä niitä voidaan tiedustella joko avoimilla kysymyksillä tai vastausvaihtoehtokysymyksillä. Tässä tutkimuksissa käytettiin molempia menetelmiä. Väittämiin kerättäessä vastauksia vastausrungoksi on valittu Likert-asteikko. Asteikko on kyselytutkimuksissa käytettävä vastausasteikko, jossa on asenneväittämiä, jotka ilmaisevat sekä kielteistä että myönteistä suhtautumista annettuun väitteeseen (Räsänen ym. 2005, 89). Vastaaja valitsee vaihtoehdon, joka kuvastaa parhaiten hänen omia näkemyksiään annetusta väitteestä (1 täysin eri mieltä – 5 täysin samaa mieltä). Asteikkoon on lisätty vielä kuudenneksi vaihtoehdoksi ”En osaa sanoa”. Vastaajille on tärkeää painottaa, että kyselyssä ei ole olemassa oikeita tai vääriä, enemmän tai vähemmän hyväksytyjä vastauksia. Muuten on riskinä, että vastaaja pyrkii vastaamaan enemmänkin sen vastauksen, joka olisi sosiaalisesti hyväksyttävämpi kuin muut. Kysymykset tai väittämät voivat olla johdattelevia, koska on tärkeää selvittää, minne vastaaja sijoittuu mitattavalla asenneulottuvuudella. (Jyrinki 1977, 73–75.)

4.4 Kyselyn toteuttaminen

Tutkimus toteutettiin internetissä. Internetissä teetetävät tutkimukset ovat nykypäivänä suosittuja, koska niiden avulla kyselyllä on mahdollisuus levitä laajalle. ja näin saadaan paljon vastauksia. Internetissä kysely saattaa levitä kenelle tahansa tietokoneen käyttäjälle ja siksi on tärkeää, ettei vastaajille koidu mitään haittaa tutkimukseen osallistumisesta. Kysely

saattaa herättää vastaajassa pahoja muistoja tai vähentää vastaajan omanarvontuntoa. Joissain tutkimuksissa internetin tarjoama vastaajien identiteetin suoja saattaa kääntyä tutkijaa vastaan. Saadut vastaukset saattavat olla ahdistavia monella eri tapaa. (Fielding, Lee, Blank 2008, 27–28.) Nämä ovat kuitenkin enemmänkin sosiaalitieteiden ja psykologisten tutkimusten vaarana. Eläinkohteita kohtaan suuntautuvien asenteiden tutkiminen varmasti herättää tunteita vastaajissa. Niin vaikeasti käsiteltävä asia tuskin kuitenkaan on, että tutkijan tai vastaajan henkinen ja fyysinen terveys olisi uhattuna. Internetin välityksellä tehdyssä tutkimuksessa on vaarana, että kolmas osapuoli liittyy mukaan tutkijan ja vastaajan tietämättä. Tällöin esimerkiksi vastaajan nimettömänä esiintyminen saattaa vaarantua. Internet tutkimus voi levitä laajalle, jopa yli valtion rajojen.

Tässä opinnäytetyössä kysely on tehty suomen kielellä, jolloin on todennäköistä, että se pysyy Suomen rajojen sisäpuolella. Tämä pienentää kolmannen osapuolen mukaan puuttumisen riskiä, koska vain murto-osa maailman väestöstä ymmärtää kieltämme. Internetissä on siis aina omat riskinsä mutta myös mahdollisuutensa. Aineiston kerääminen on helpompaa kuin kysymyksien lähettäminen perinteisesti postittamalla.

Kun aineisto on kerätty internetistä, on tärkeää suorittaa muutama toimenpide sen jälkeen. Tutkimusta toteutettaessa aineiston ollessa kerättynä ensimmäisenä vaiheena on tietojen tarkistus. Aineiston tiedoista täytyy selvittää, sisältyykö niihin virheellisyyksiä ja puuttuuko niistä tietoa. (Hirsjärvi, Remes, Liikanen, Sajavaara 1993, 53.) Kyselyn aineistoa tutkiessa täytyy päättää, hylätäänkö jotain lomakkeita esimerkiksi useiden vastausten puuttuessa. Toisena vaiheena on mahdollinen tietojen täydentäminen. Jos muuten huolellisesti täytetystä lomakkeesta puuttuu yksi vastaus, voidaan tämä vastaus täydentää esimerkiksi muun kyselyn perusteella selvitetystä keskiarvotiedosta. (Hirsjärvi ym. 1993, 54.) Aineistoa voidaan myös täydentää esimerkiksi hankkimalla lisää vastauksia. Tämän vaiheen jälkeen aineisto järjestetään analyyseja varten ja suoritetaan itse analysointi.

Linkkiä kyselyyn levitettiin sosiaalisen median välityksellä. Kysely linkitettiin aluksi yhden Facebook-profiilin kautta, minkä jälkeen linkkiä jaettiin eteenpäin. Facebookin lisäksi linkkiä jaettiin myös Twitterissä. Vastauksien keräämiseksi otettiin yhteyttä toimeksiantajaan (RMY) ja myös suurimpiin suomalaisiin eläinkohteisiin. Näiltä pyydettiin lupaa jakaa linkkiä heidän Facebook-sivuillaan. Lupaa kysyttiin RMY:ltä, Korkeasaarelta, Ähtärin eläinpuistolta, Ranuan eläinpuistolta, Särkänniemeltä, Sea Lifelta ja Kotkan Maretariumilta. Ainoastaan RMY, Särkänniemi ja Maretarium vastasivat yhteydenottoon. RMY kieltäytyi linkin jakamisesta heidän Facebook-profiilinsa kautta, koska heidän mielestään heidän kauttaan saadut vastaukset voisivat olla yksipuolisia. Särkänniemi kieltäytyi jakamasta linkkiä heidän profiilinsa kautta ja Maretarium taas suostui. Kyselyn vastaukset kerättiin helmikuun 2015 aikana.

4.5 Lomakkeen luominen

Kyselylomake (Liite 1) on suunniteltu niin, että sen perusteella saatuja vastauksia voidaan analysoida eri näkökulmasta. Vastaukset voidaan jakaa esimerkiksi valitun eläinkohteen näkökulman tai vastaajien iän tai sukupuolen mukaan. Tällöin voidaan tarkastella, kuinka asenteet eroavat esimerkiksi eläinkohteiden tai miesten ja naisten tai vaikka nuorten ja keski-ikäisten välillä. Kyselyn pohjana on käytetty Yhdysvalloissa teetetyn samaa aihetta käsittelevän tutkimuksen väittämiä (Shani 2012, 146-149), joita on muokattu sopimaan paremmin tämän tutkimuksen tarkoitukseen. Kysely on tehty Webropol kysely- ja analyysityökalulla internetin välityksellä.

Tässä kyselyssä käytetyn lomakkeen esikuvana toimineessa tutkimuksessa oli yli 40 väittämää, mutta tähän tutkimukseen niitä karsittiin pois. Yhdysvalloissa teetetystä tutkimuksesta haettiin asenteita kaikkiin tunnetuimpiin eläinkohteisiin, kun taas tähän työhön teetetystä tutkimuksessa vastauksia haettiin vastaajan valitsemaan eläinkohteeseen,

jossa on itse vierailut. Tutkimus on rajattu koskemaan vain Suomessa sijaitsevia eläinkohteita.

Kyselylomakkeen alussa (Liite 1) on taustatietoja kartoittavia kysymyksiä, joissa kysytään ikää, sukupuolta, asuinmaakuntaa ja kenen kanssa eläinkohteessa on käynyt. Lisäksi ennen varsinaisten kysymysten alkua kysytään, missä kohteissa vastaaja on Suomessa käynyt ja minkä kohteen näkökulmasta hän väittämiin vastaa. Kohteita ei delfinaariota lukuun ottamatta pysty yhdistämään mihinkään tiettyyn suomalaiseen kohteeseen. Delfinaario on kohteista ainoa, joita on Suomessa vain yksi.

Delfinaario lasketaan yleisöakvaarioksi, mutta se on erotettu tietoperustan mukaisesti kyselylomakkeessa yleisöakvaarioista. Delfinaariossa eläinten käyttäminen näytöksissä on sen toiminnan keskiössä ja siksi sen toimintaan koetaan usein liittyvän enemmän eettisiä ongelmia. Erilaiset safarit (porosafarit, koiravaljakkosafarit) voidaan luokitella kotieläinpihaksi tai eläintilaksi, mutta niissä käytetään eläimien tarjoamaa lihasvoimaa nähtävyyden tai elämyksen luomiseen. Tämä saatetaan nähdä eettisenä ongelmana ja siksi ne on erotettu eläinpihoista omaksi vastausvaihtoehdokseen.

Itse väitteet on suunnitteluvaiheessa jaettu kolmeen eri ryhmään, jotka lähestyvät aihetta eri näkökulmista. Ryhmät ovat eläinkohteiden anti yleisölle, eläinten olot eläinkohteissa ja luonnonsuojelu. Vastaajien mielipiteitä eläinkohteiden tarjoamasta annista selvitettiin pääosin opetuksellisesta näkökulmasta. Eläinten oloja koskevat väittämät liittyivät eläimille kohteessa tarjottuihin tiloihin ja eläinten tarhaamisen hyväksyttävyyteen. Luonnonsuojeluun liittyvät väittämät koskivat eläinkohteiden roolia suojelutyössä niin eläimien kuin luonnon näkökulmasta.

5 TULOSTEN TARKASTELU

Tässä luvussa käsitellään tulosten analysointiin liittyviä asioita sekä selvityksessä esiin nousseita tuloksia ja lukuja. Vastauksiin paneudutaan yleisellä tasolla niiden määrän, sukupuolijakauman ja ikähaarukan mukaan. Muut alaluvut on jaettu kysymyslomakkeessa olevien pääryhmien mukaan. Väitteet on jaettu tarkastelemaan eläinkohteiden antia yleisölle, eläinten oloja ja eläinkohteiden toimintaa luonnonsuojelunäkökulmasta.

5.1 Tulosten analysointi

Kvantitatiivisen tutkimuksen analysoinnissa suositeltavaa on, että edetään vaiheittain. Ensin kerätään aineisto, jota kannattaa alkuun selailla silmämääräisesti ja katsoa, miltä aineisto näyttää. Sen jälkeen tulokset muokataan tilastolliseen muotoon ja tämän jälkeen analysoidaan ja tulkitaan. Usein toimitaan tallentamalla kerätyt vastaukset luvuiksi, jotta ihmisiltä kerätyjä vastauksia voidaan verrata. Aineiston analysointi perustuu pitkälti siihen, että näitä lukuja työstetään matemaattisten tunnuslukujen ja tilastollisten mallien avulla. (Räsänen, Anttila, Melin 2005, 90.)

Kvantitatiivisten tutkimusten analysointitekniikoita voidaan sanoa jopa standardisoiduiksi ja niitä voidaan myös käyttää yhtä uudestaan erilaisissa tutkimusasetelmissä (Räsänen ym. 2005, 93). Näin tässäkin työssä on toimitettu. Vastauksien tilastolliseen muotoon muokkaaminen onnistui kyselylomakkeen luomiseen käytetyn Webropolin avulla.

Tutkimusta ja siitä saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä voidaan arvostella niiden realibiliteetin ja validiteetin mukaan. Nämä käsitteet liittyvät kvantitatiiviseen tutkimukseen. Realibiliteetti eli luotettavuus ilmaisee, kuinka luotettavasti, yhdenmukaisesti ja tarkasti tutkimus on toteutettu. Tutkimuksessa on tärkeää säilyttää objektiivisuus, eikä työstä saa olla aatteita tai ennakkoluuloja taustalla vaikuttamassa tulosten analysointiin. Tutkimustulokset eivät myöskään saa olla sattumanvaraisia ja tutkimus on

hyvä pystyä tarvittaessa toistamaan. Tutkimuksissa tavoitellaan usein korkeaa realibiliteettia, koska tulosten ei haluta olevan sattumanvaraisia. Kuten kyselytutkimusta käsittelevässä luvussa todettiin, satunnaisia virheitä voi kuitenkin tapahtua. Puutteellinen realibiliteetti ei kuitenkaan aina ole tutkimukselle tuhoisa. (Uusitalo 1999, 84.)

Validiteetti taas tarkoittaa pätevyyttä, eli kuinka hyvin tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä mittaa juuri tutkittavaa ilmiötä ja oikeuttaako käytetty aineisto ja tutkimustulokset työssä esitetyt väitteet.

Yksinkertaisemmin selitettynä siis, kuinka hyvin mittari mittaa sitä, mitä on tarkoitettu mitata. (Uusitalo 1999, 84.) Tutkimuksessa saatetaan tahattomasti mitata eri asiaa, mitä alun perin oli tarkoitus. Tällaisia virheitä tapahtuu usein herkästi, jos kyselylomake on käännetty eri kielelle, jolloin keskitytään enemmänkin oikeaan käännökseen kuin kysymysten sopivuuteen. Joissain kulttuureissa ja maissa samat kysymykset saattavat mitata eri asioita. Validiteettia pidetäänkin joskus tärkeämpänä kuin realibiliteettia, sillä jos ei mitata oikeaa asiaa, ei realibiliteetillä ole mitään merkitystä. (Vehkalahti 2008, 41.)

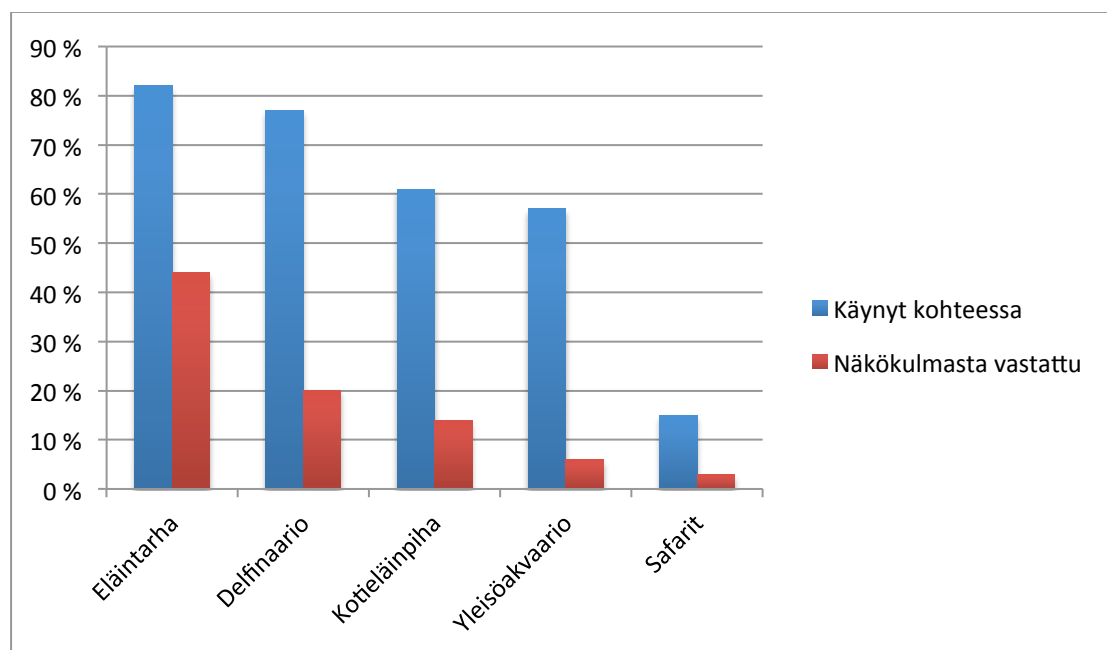
5.2 Vastaukset

Kyselyyn johtanut linkki avattiin aineiston keruun aikana yhteensä 160 kertaa, joista 87 vastasi kyselyyn. Eläinkohteiden suosio ilmeni tietoperustassa esitellyssä MEK:n tilastossa ja kaikki vastanneista kertoivat käyneensä jossakin suomalaisessa eläinkohteessa. Melkein puolet linkin avanneista eivät vastanneet kyselyyn. Se voi tarkoittaa sitä, ettei linkin avannut ollut koskaan käynyt kotimaisessa eläinkohteessa tai ei jostain muusta syystä halunnut vastata kyselyyn.

Kyselylomakkeessa kysyttiin henkilötietoihin ja eläinkohteissa vierailuun liittyviä taustakysymyksiä. Henkilötiedoissa vastaajalta kysyttiin ikä, sukupuoli ja asuinmaakunta. Vastaajalta kysyttiin myös, missä suomalaisissa eläinkohteissa hän on vierailut ja kenen kanssa.

Vastaajien tarkkaa ikää ei kysytty, vaan heidän tuli valita annetuista vastausvaihtoehdoista sopiva ikähaarukka. Vastausvaihtoehdot etenivät alle 20-vuotiaista viiden vuoden välein yli 64-vuotiaisiin. Vastaajia löytyi 60–64 ikävuoden saavuttaneiden ikäryhmää lukuun ottamatta kaikista ryhmistä, mutta suurin osa (46kpl vastaajista) oli 20–24-vuotiaita. Sukupuolijakauma meni melko tasan. Yhteensä vastauksia tuli 87 kappaletta, joista 44 kappaletta oli miehiä ja loput 43 naisia. Vastaajien asuinmaakunnista yleisimmäksi nousi Pirkanmaa (36 vastaajaa), jonka jälkeen eniten vastauksia tuli Kanta-Hämeestä (14 vastausta) ja Päijät-Häme (13 vastausta).

Vastaajista yli puolet oli 20–24-vuotiaita. Tämä ei vastaa Suomen väestörakennetta, mutta sukupuolijakauma vastaa lähes oikeaa eli on noin puolet naisia ja puolet miehiä. Vastaukset olivat keskittyneet pitkälti samalle alueelle, sillä Pirkanmaalaisia vastaajia oli kaikista vastaajista noin 40 %. Eläinkohteiden todettiin tietoperustan yhteydessä olevan pääasiassa lapsiperheiden suosiossa. Tämä ilmiö nousi esiin myös kyselyn tuloksissa, sillä suuri osa kaikista vastaajista oli käynyt eläinkohteissa perheen kanssa.

KUVIO 1. Vierailut eläinkohteissa ja valittu vastausnäkökulma (N=87)

Kerätyistä vastauksista selviää, missä suomalaisissa eläinkohteissa vastaajat ovat joskus vierailleet (Kuvio 1). Kuvioista selviää myös, minkä kohteen näkökulmasta kyselyn väittämiä on lähestytty.

Noin puolet vastaajista valitsivat tarkastelevansa kyselylomakkeen väittämiä eläintarhojen ja -puistojen näkökulmasta. Suurin osa vastaajista kertoi myös joskus vierailleensa Suomessa eläintarhassa. Tuloksista ilmeni, että eniten eläintarhoissa on vierailtu perheen tai kavereiden kesken. Vastausvaihtoehdoissa oli myös lasten kanssa, mutta tämän vaihtoehdon pieni suosio selittyy vastaajien ikähaarukan ollessa pääosin 20 ja 30 ikävuoden välillä.

Paljon esillä ollut delfinaario herätti oletetusti tunteita vastaajissa ja jakoi mielipiteitä. Kaikista vastaajista 77 kertoi vierailleensa siellä ja 20 vastaajaa valitsi delfinaarion näkökulman lähestyessään kyselylomakkeen väitteitä. Vastaajat olivat pääosin nuoria (20–29-vuotiaita) naisia. Jopa 70 % vastaajista oli naisia. Huomioitavaa myös delfinaarion kohdalla oli se, että 70 % vastaajista oli myös vierailut delfinaariossa joko lasten tai perheen kanssa.

Suuri osa vastaajista oli joskus vierailut kotieläinpihalla tai eläintilalla Suomessa ja kaikista kyselyyn osallistuneista 14 valitsi lähestyvänsä väittämiä kotieläinpihojen/eläintilojen näkökulmasta. Vastaajat jakoutuivat melkein tasan puoliksi miehiin ja naisiin. Kotieläinpihat ovat yleisesti lapsiperheiden suosiossa, mutta vastauksissa suurin osa oli kuitenkin vierailut siellä joko perheen tai kavereiden kanssa. Noin 30 % vastasi kuitenkin käyneensä kotieläinpihalla lasten kanssa. Suhteellisen pieni lasten kanssa kotieläinpihalla vierailleiden määrä selittyy todennäköisesti vastaajien nuorella iällä. Ikäjakauma toisti samaa kaavaa koko kyselyn kanssa myös kotieläinpihojen vastauksissa. Suurin ikäluokka oli 20–24-vuotiaat.

5.3 Vastausnäkökulman valinta

Kyselyssä valittiin jokin kotimainen eläinkohde, jonka näkökulmasta väitteitä lähestyttiin. Kaikkiin eläinkohdetyyppeihin tuli vastauksia, mutta jotkut eläinkohteet keräsivät niin vähän vastauksia, ettei niitä voida pitää suomalaisten yleisenä mielipiteenä. Vähän vastauksia saaneiden kohteiden tuloksia ei ole vertailtu yleisesti enemmän vastauksia saaneiden eläinkohteiden kanssa.

Yli puolet vastaajista oli tulosten mukaan vierailleet yleisöakvaarioissa, mutta vain harvat valitsivat vastaavansa väittämiin niiden näkökulmasta. Yhteensä 87 vastauksesta 57 kertoi joskus käyneensä yleisöakvaarioissa, mutta ainoastaan kuusi vastaajaa lähestyi väittämiä yleisöakvaarioiden kannalta. Näistäkin kuudesta vastaajista yksi oli lopettanut kysymyksiin vastaamisen kesken kyselyn. Selvästikään vastaajien vähyyden vuoksi tuloksien ei voida sanovan edustavan mitään yleistä mielipidettä yleisöakvaarioiden suhteen. Yleisöakvaarioita käsittelevien vastauksien pieni määrä selittynee sillä, ettei kalojen usein koeta kykenevän kärsimään samalla tasolla kun esimerkiksi nisäkkäiden. Toisena suurena syynä saattaa olla, että delfinaario oli erotettu yleisöakvaarioista. Delfinaario luokitellaan yleisöakvaarioksi, mutta sen toimintaa arvostellaan yleisesti ja se herättää paljon tunteita. Delfinaario keräsi toiseksi eniten vastauksia heti eläintarhan jälkeen.

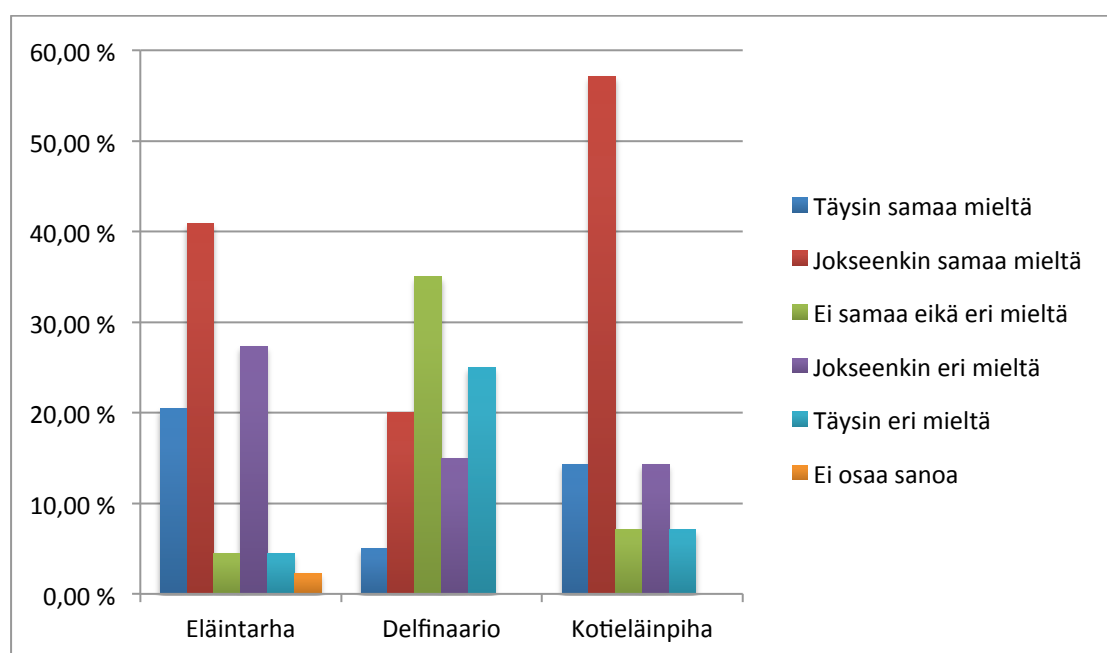
Ainoastaan kolme vastaajaa valitsi lähestyvänsä kyselyn väittämiä safareiden näkökulmasta, vaikka yli kuudesosa koko kyselyyn vastanneista kertoi käyneensä joskus jollain kotimaisella eläinsafarilla. Vastauksien pienen määrän takia tuloksista ei voi tehdä johtopäätöksiä yleisen mielipiteen suhteen. Vastauksien pieni määrä saattaa johtua siitä, että eläinsafarit lasketaan usein kotieläinpihoiksi. Tietoperustassa eläinsafareita ja kotieläinpihoja ei erotettu toisistaan, sillä safareiden todettiin olevan enemmän palveluita, joita jotkut kotieläinpihat tarjoavat, kuin omia kohteitansa. Kaikilla kotieläinpihoilla ei kuitenkaan eläinsafareita esiinny ja koska ne perustuvat eläinten lihasvoiman käyttämiseen, erotettiin safarit kotieläinpihoista itse kyselyssä.

5.4 Eläinkohteiden anti yleisölle

Eläinkohteiden antia yleisölle voidaan lähestyä niiden opetuksellisen ja viihteellisen annin kautta. Joskus nämä asiat menevät päällekkäin, koska joku voi kokea eläinten käyttäytymisen seuraamisen kummalla tavalla tahansa. Eläinkohteiden koettiin olevan pääsääntöisesti olemassa yleisön viihdyttämiseksi, mutta niiden opetusarvo tunnustettiin myös.

Vaihtelua vastauksissa kohteiden välillä oli paljon. Suurempien kohteiden, kuten eläintarhojen ja delfinaarion, olemassa olon syyt erosivat kotieläinpihoin verrattaessa, eikä niiden opetuksellinen anti päässyt samalle tasolle. Suurimmat erot olivat delfinaarion ja kotieläinpihojen välillä.

5.4.1 Opetuksellinen anti

KUVIO 2. Vastaajien mielipiteet eläinkohteista oppimisympäristöinä (N=78)

Vastaajien kokemukset eläinkohteiden opetusarvosta vaihtelivat paljon (Kuvio 2). Kotieläinpihat opettavat selvästi eniten eläinten kohtelusta ja suurin osa on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ne ovat

tärkeitä oppimisympäristöjä. Vähiten tunnustusta oppimisympäristönä toimimisesta sai delfinaario.

Eläintarhojen koettiin opettavan eläinten oikeasta kohtelusta ja 60 %:n näkökulmasta ne ovat tärkeitä oppimisympäristöjä. Neljäsosa ei kuitenkaan kokenut eläintarhoilla olevan merkittävää roolia oppimisympäristönä. Prosenttiosuuden oppimisympäristön puolestapuhujissa olisi voinut olettaa olevan suurempi. Esimerkiksi Suomen ainoana WAZA:n jäsenenä Korkeasaari on sitoutunut opastamaan siellä vierailevaa yleisöä ja levittämään ympäristötietoisuutta. Suuri osa kokee eläintarhat tärkeänä oppimisympäristönä, mutta mielipiteet eivät ole yhtä yksimielisiä kuin esimerkiksi kotieläinpihojen kohdalla.

Eläintarhoissa on joskus esillä uhanalaisia eläimiä ja niissä on jopa onnistu pelastamaan lajeja sukupuutolta. Kotimaisissa eläintarhoissa on esillä eksoottisia eläimiä ja yli puolet vastaajista kokee, ettei villieläimiä olisi mahdollista nähdä ilman eläintarhoja. Yllättävää oli kuitenkin se, että vastaajista jopa 45 % oli sitä mieltä, että villieläimiä voi nähdä ilman eläintarhassa vierailuakin. Tämä suuri osuus saattaa johtua siitä, että Suomessa toimivissa eläintarhoissa pidetään esillä kotimaisia eläimiä, joihin saattaa törmätä luonnossakin.

Delfinaarion näkökulmasta vastanneet eivät tunnustaneet sen opetusarvoa. Tämä johtune siitä, että delfinaario on kohteista ainoa, jossa eläimille opetettuja taitoja esitellään näytöksissä. Näytökset ovat delfinaariossa pääroolissa sen sijaan, että yleisö voisi seurata eläinten käyttäytymistä omilla oloissaan niille rakennetussa luonnonmukaisuutta mukailevassa elinympäristössä. Lähes puolet 20 vastaajasta eivät kokeneet delfinaarion opettavan eläimistä tai niiden oikeasta kohtelusta.

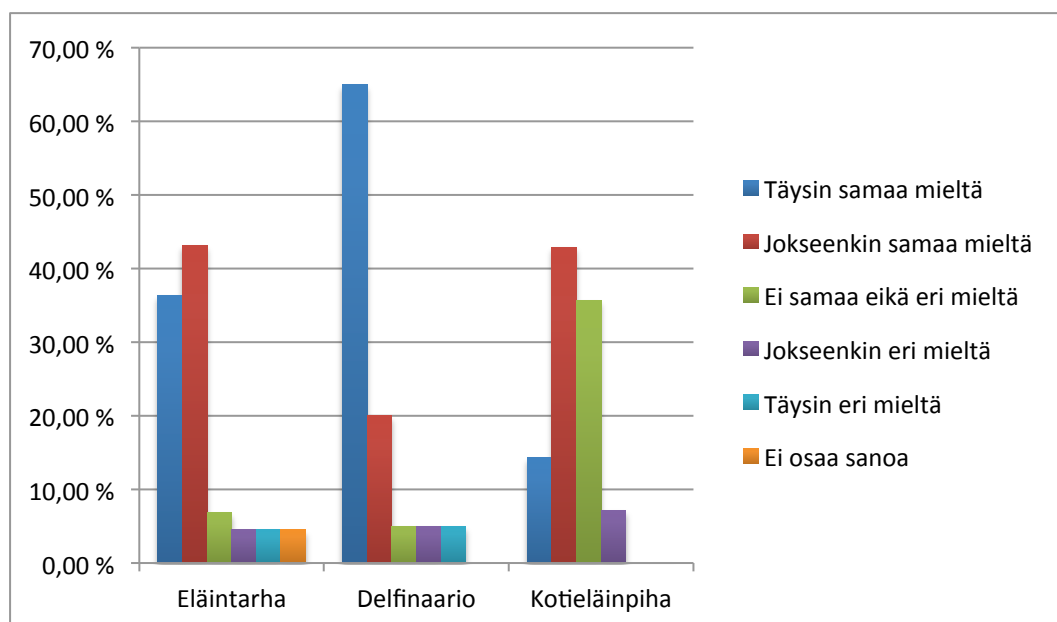
Huonosta opetusarvosta huolimatta delfinaarion koetaan mahdollistavan eläinten näkemisen. Tämä tulos on looginen, sillä harvalla on mahdollisuuksia matkustaa paikkoihin, joissa delfiinejä näkee

luonnonvaraisena. 70 % vastaajista oli sitä mieltä, että ilman delfinaariota ei olisi mahdollista nähdä delfiinejä.

Kotieläinpihat erottuvat muista eläinkohteista selvästi siinä, että niiden koetaan opettavan yleisölle paljon. Jopa 92 % vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan kotieläinpihat opettavat eläimistä ja niiden oikeasta kohtelusta. Oletetusti erona muihin eläinkohteisiin kotieläinpihojen ei nähdä selvästi mahdollistavan eläinten näkemistä. Kotieläinpihoilla esillä olevat eläimet ovat usein perinteisiä maataloudessa oleviä eläimiä muutamia harvinaisuuksia lukuun ottamatta. Vain noin 35 % vastaajista oli sitä mieltä, että kotieläinpihat mahdollistavat eläinten näkemisen.

5.4.2 Viihteellinen anti

Eläinkohteiden olemassaolon tarkoituksesta voidaan olla pelkistettynä kahta mieltä. Niiden voidaan nähdä olevan niissä olevia eläimiä tai niissä vierailuvaa yleisöä varten. Luonnonsuojelunäkökulmaan perehdytään myöhemmin, mutta yleisin näkökulma lienee, että eläinkohteet ovat matkailukohteita, jotka on rakennettu ihmistä varten, joka etsii tapoja kuluttaa aikaa. Edellisen alaluvun opetuksellisen näkökulman lisäksi eläinkohteilla on kuluttajien silmissä viihdearvoa.

KUVIO 3. Vastaajien mielipide ovatko eläin kohteet olemassa viihdyttääkseen yleisöä (N=78)

Valtaosan vastanneiden näkökulmasta eläintarhojen nähdään olevan olemassa niiden yleisölle tarjoaman viihteen takia (Kuvio 3), vaikkakin myös suojelutyön merkitys tunnustettiin. Valtaosa vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että eläintarhat ovat olemassa viihdyttääkseen yleisöä.

Myös delfinaarion koettiin olevan olemassa juuri yleisöään varten. Muihin eläin kohteisiin verrattuna delfinaarion koettiin eniten olevan juuri yleisölle luotu kohde. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että delfinaariossa delfiinejä nähdään pääosin yleisölle suunniteltujen näyttösten kautta.

Poiketen muista kohteista kotieläinpihojen ei koeta niin selvästi olevan olemassa ainoastaan yleisöään varten. Tämä saattaa johtua siitä, että kotieläinpihojen toiminta harvoin rajoittuu vain eläinten esillä pitämiseen. Kohteet ovat usein maatiloja, joissa voi joskus seurata niiden päivittäistä toimintaa. Kotieläinpihoilla voi olla myynnissä erilaisia maataloustuotteita eläinten lihasta maitoon tai paikan päällä viljeltyihin kasviksiin ja vihanneksiin.

Selvin viihteellisyyden ilmenemismuoto eläin kohteiden toiminnassa on eläinnäytökset. Eläinten käyttöä näytöksissä on rajoitettu

eläinsuojelulaissa, mutta joitain näytöksiä on mahdollista nähdä kotimaisissa eläinkohteissa. Kysymys eläinten käytöstä eläinnäytöksissä jakoi mielipiteitä, vaikkeivät kaikkien eläinkohteiden toiminnassa näytökset ole tärkeässä roolissa. Eläintarhoja ja kotieläinpihoja silmällä pitäen näytökset eivät herätä niin suuria tunteita kuin esimerkiksi delfinaariossa. Eläintarhojen ja kotieläinpihojen näytökset ovat usein ruokintänäytöksiä, eikä useimmille eläinlajeille opetettuja taitoja saa näytöksissä esittää. Poikkeuksena mainittakoon kotikissat, koirat, ponit, kesyhevosekset ja -aasit, jotka ovat yleisiä eläimiä kotieläinpihoissa, joten niitä saa käyttää myös muissa näytöksissä (Aluehallintavirasto 2015).

Delfinaario poikkeaa eniten muista eläinkohteista siinä, että sen toiminta nojaa eläinten käyttöön näytöksissä. Delfinaariolle ominaiset näytökset jakoivat mielipiteitä. 30 % vastaajista ei kokenut näytöksistä olevan eläimille haittaa ja 40 % mielestä niistä taas koituu haittaa eläimille. Haittaavuuden erimielisyydestä huolimatta yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei delfiinien käyttö näytöksissä ole hyväksyttävää. Neljäsosa vastaajista koki tämän hyväksyttäväksi.

5.5 Eläinten olot eläinkohteissa

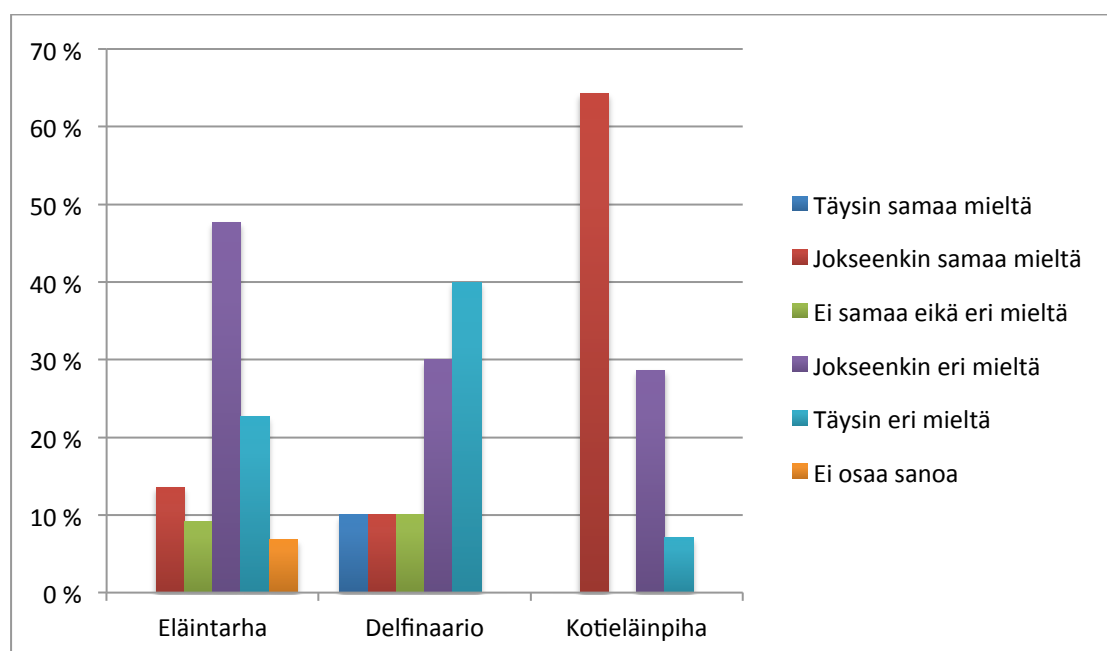
Suurin osa vastaajista eivät kokeneet eläinkohteiden tarjoavan luonnonmukaista elinympäristöä eläimilleen. Suurin erimielisyys luonnonmukaisen elinympäristön tarjoamisesta osui delfinaarioon ja eläintarhaan. Kotieläinpihoilla eläimillä koetaan olevan verrattaen paremmat tilat käytössään. Kaikista eläinkohteista delfinaariossa koettiin olevan eniten kritiikkiä eläinten kyvystä elää lajille sopivalla tavalla.

Oletetusti vähiten kritiikkiä eläinkohteista saivat kotieläinpihat, jotka ovat pienempiä muihin kohteisiin verrattuna. Varsinaisia syitä kotieläinpihojen suosiolle ei kyselyn avulla selviä, mutta eläinten olojen arvioitiin keskimääräisesti olevan paremmat muihin eläinkohteisiin verrattuna. Kirjoista kerätyn aineiston perusteella näihin pieniin eläinkohteisiin ei usein koeta kohdistuvan samanlaisia eettisiä ongelmia kun suurempiin laitoksiin (Hemmi 2005, 409). Syyksi tälle Hemmi toteaa sen, että niissä esillä olevat

eläimet ovat tottuneet ihmisten läsnäoloon ja pienempään elinympäristöön.

5.5.1 Elintilat

Tietoperustan yhteydessä todettiin eläintarhojen kritiikin kohdistuvan usein niiden eläimille tarjotuihin tiloihin. Tämä huomio nousi esiin myös kyselyn yhteydessä (Kuvio 4).

KUVIO 4. Vastaajien mielipide eläinten kyvystä käyttäytyä lajilleen luontaisella tavalla myös tarhattuna (N=78)

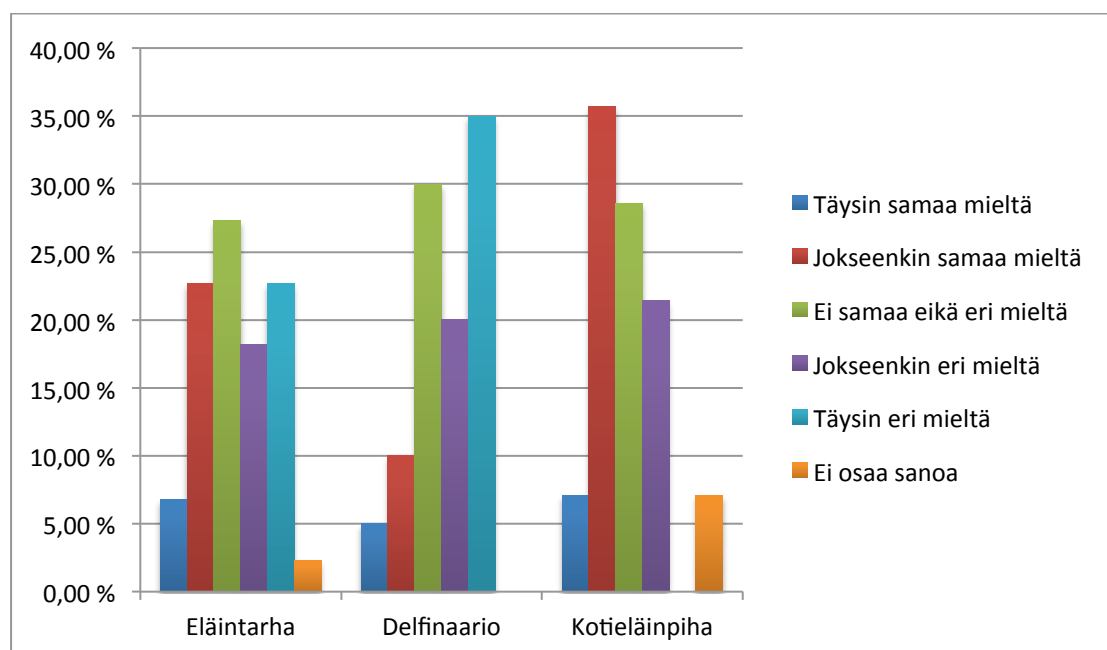
Eläintarhojen ei nähdä tarjoavan eläimille tarpeeksi tilavaa, luontaista elinympäristöä, jossa ne pystyisivät käyttäytymään lajilleen luonnollisella tavalla. Tilojen puutteista huolimatta eläintarhan koetaan tarjoavan eläimille turvallinen elinympäristö. Vastaajista jopa 80 % on sitä mieltä, että eläimille tarjotut tilat ovat puutteistaan huolimatta turvalliset.

Delfinaarion kohdalla vastaajat olivat myös kriittisiä samoin kuin eläintarhan näkökulman valinneet. Kukaan vastaajista ei ollut täysin samaa mieltä siitä, että delfiinien elintilat vastaisivat niiden luontaista elinympäristöä. Eläinten ei myöskään koeta kykenemään käyttäytymään delfinaariossa lajilleen sopivalla tavalla. Suurin osa vastaajista (80 %) koki

delfinaarion tilat liian pieneksi. Vaikka vastaajat eivät nähneet delfinaarion tilojen olevan oikean kokoiset, tai tarjoavan delfiineille mahdollista lajilleen tyypilliseen käytökseen, yli puolet kokivat delfinaarion tarjoavan niille turvallisen elinympäristön.

Kotieläinpihoja tarkastelleista vastaajista yli puolet vastaajista ei nähnyt kotieläinpihojenkaan tarjoavan eläimille niiden luonnonmukaista elinympäristöä. Tästä huolimatta jopa puolet arvioivat tilojen olevan riittävän suuret ja eläinten koetaan pystyvän käyttäytymään lajityypilleen sopivalla tavalla niille annetuissa tiloissa. Kaikkien vastaajien mielestä kotieläinpihat tarjoavat eläimilleen turvallisen elinympäristön.

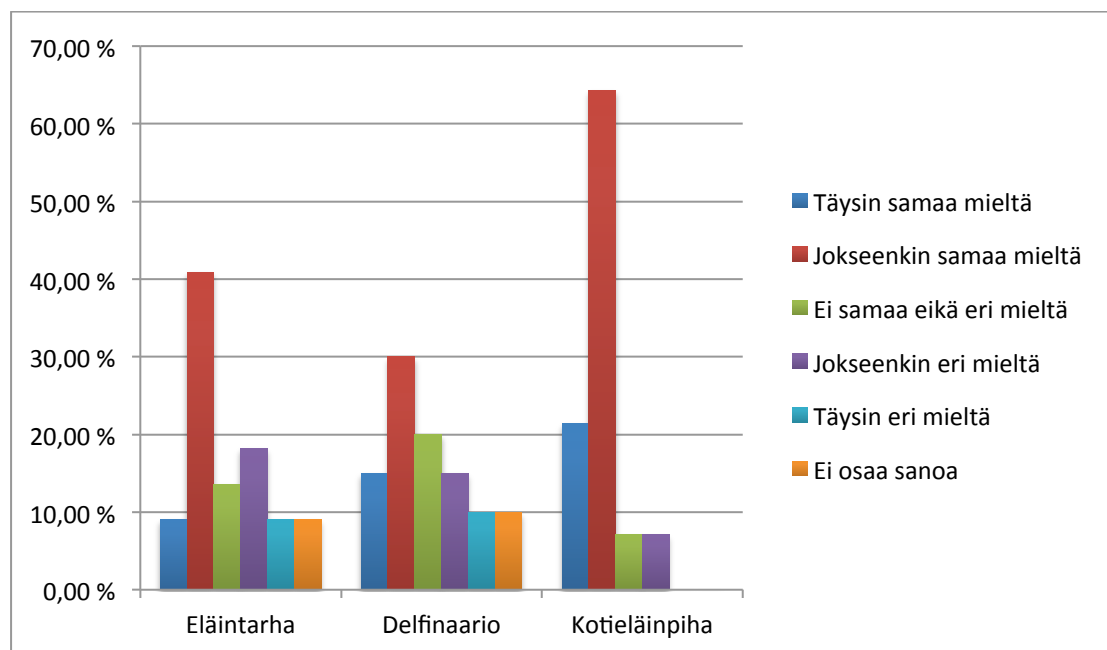
5.5.2 Tarhauksen hyväksyttävyys

KUVIO 5. Vastaajien mielipiteet eläinten tarhauksen hyväksyttävyydestä (N=78)

Eläinpaikkojen harjoittaman toiminnan, eli eläinten tarhauksen hyväksyttävyyden mielipiteet vaihtelivat kohteittain (Kuvio 5). Kotieläinpihat saivat eniten hyväksyntää eläinten tarhaamiseen ja suurimman vastustuksen eläinten tarhauksen hyväksynnästä sai delfinaario. Kriitikistä huolimatta kaikissa eläinpaikoissa koettiin

pääsääntöisesti olevan turvallinen elinympäristö, jossa eläimet vaikuttavat terveiltä ja hyvinvoivilta (Kuvio 6).

KUVIO 6. Vastaajien mielipiteet eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista (N=78)

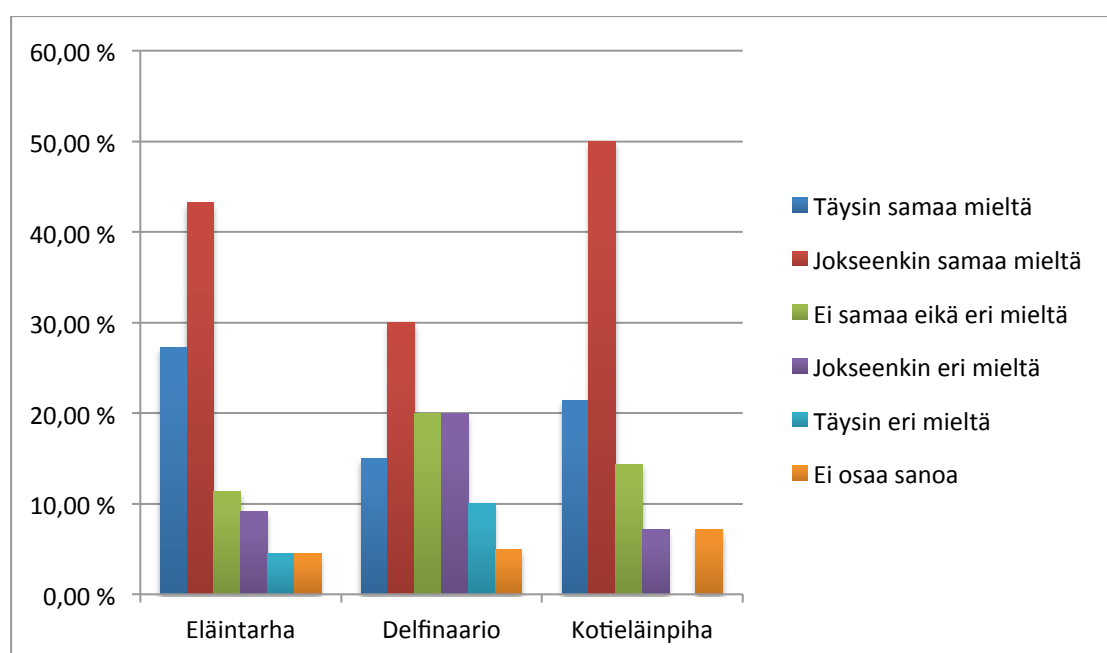
Vaikka vastaajat kokivat eläintarhat pääpiirteittäin yleisölle viihtyisiksi kohteiksi, kaikki eivät kokeneet niiden tarjoavan eläimille parhaita mahdollisia oloja. Noin 40 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei eläimien tarhaaminen yleisön nähtäville ole hyväksyttävää.

Vaikka suuri osa vastaajista ei kokenut delfiinien tarhaamista hyväksyttävänä, silti 45 % vastaajien mielestä delfiinit vaikuttivat terveiltä ja hyvinvoivilta. Neljäsosan mielestä eläimet eivät vaikuttaneet voivan hyvin delfinaariossa. Syitä delfiinien tarhaamisen vastustamiselle ei vastauksissa selviä, mutta delfinaarion vastaukset tarhauksen hyväksyttävyydestä voi olla yhteydessä siihen, että delfiinit ovat usein älykkäämpiä kuin tavallisesti eläinkohteissa esillä olevat eläimet. Minkä tahansa eläimen terveyttä ja hyvinvointia on vaikea arvioida ulkoisesti, mutta tieto siitä, että delfiinit älykkäinä eläiminä kykenevät psykologiseen kärsimykseen, voi vaikuttaa ihmisten asenteisiin niiden tarhaukseen liittyen.

Kotieläinpihojen näkökulmasta eläinten oloja käsittelevissä väitteissä vastaajista noin 43 % koki eläinten tarhaamisen yleisön nähtävälle hyväksyttävänä. Eläinten olot arvioidaan vastauksissa hyvälle tasolle. 85 % mielestä eläimet näyttävät terveiltä ja hyvinvoivilta. Kotieläinten tarhaamiseen hyväksyttävyyteen liittyy se, että kotieläinpihoilla olevat eläimet ovat usein tottuneet pienempiin elintiloihin kuin villieläimet ja ne ovat myös tottuneet ihmisen läsnäoloon paremmin.

5.6 Luonnonsuojelu

Eläinkohteet tekevät paljon suojelutyötä ja suuri osa vastaajista myös tunnusti tämän. Vaikka aikaisemmin tuli esille vastaajien näkemys siitä, että eläintarhat ovat olemassa yleisöään varten, oli vastaajilla selvästi tietoa eläintarhojen työstä luonnonsuojelun hyväksi. Eläintarhat nähdään tärkeinä paikkoina eläintutkimukselle ja uhanalaisten lajien suojelemiselle (Kuvio 7).

KUVIO 7. Vastaajien mielipiteet eläinkohteiden tärkeydestä eläintutkimuksessa (N=78)

Eläinten suojelun lisäksi eläinkohteet suojelevat näiden eläinten luontaista elinympäristöä. Yli puolet vastaajista tunnusti eläintarhojen mahdollistavan eläinten näkemisen ilman, että niiden luonnollinen elinympäristö tuhoutuu.

Vaikkakin väittämien kanssa enemmistö koki eläintarhojen olevan tärkeässä roolissa eläinten suojelussa ja niiden tutkimuksessa, nousi yksi huomio esille. Luonnonsuojelua käsittelevissä väittämässä oli eniten vastauksia, joiden mukaan vastaajat eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä väittämän kanssa tai eivät osanneet sanoa mielipidettään. Vastaajille ei siis ole muodostunut selvää mielipidettä kumpaankaan suuntaan eläintarhojen suojelutyöstä. Mahdollisuutena on myös, ettei väittämää ole ymmärretty, tai että vastaajilla ei ollut tarpeeksi tietoa aiheesta.

Delfinaarion keräämästä suuresta kritiikistä huolimatta osa vastaajista tunnustaa delfinaarion työn luonnonsuojelun hyväksi. Yli puolen mielestä delfinaariolla on tärkeä rooli uhanalaisten eläinten suojelusta ja sen koetaan pelastavan eläimiä, jotka eivät muuten luonnossa selviäisi. Vastaajien keskuudessa suurin yhteisymmärrys delfinaarion luonnonsuojelunäkökulmia tarkasteltaessa oli siinä, että delfinaarion nähdään mahdollistavan delfiinien näkemisen ilman, että niiden luontainen elinympäristö tuhoutuu.

Vaikka kotieläinpihoilla on harvoin harvinaisia eläimiä, koetaan niillä silti olevan osa luonnonsuojelussa ja eläintutkimuksessa. Suuri osa vastaajista olivat sitä mieltä, että kotieläinpihoilla on tärkeä rooli eläintutkimuksessa (Kuvio 7). Suuri osa (70 %) koki myös kotieläinpihojen pelastavan eläimiä, jotka eivät muuten selviäisi omillaan luonnossa. Tämä suuri osuus tuskin johtuu siitä, että kotieläinpihat ottaisivat huostaansa luonnossa haavoittuneita eläimiä kuten eläintarhat, vaan enemmänkin siitä, että kotieläinpihoilla elävät eläinlajit ovat usein ihmisestä riippuvaisia.

5.7 Avoimet vastaukset

Kyselylomakkeen lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin, miksi he käyvät eläinkohteissa, sekä kertoa muita ajatuksia aiheesta. Mielipiteitä ja kommentteja eri kohteista tuli vaihtelevasti (Liite 2).

Eläintarhan näkökulmasta vastanneilta avoimiin kysymyksiin ei vastauksia tullut montaa, mutta jotkut vastaajista kertoivat eläintarhojen olevan

mielenkiintoisia paikkoja ja että on mukava nähdä eläimiä, joita ei normaalisti luonnossa näkisi.

Delfinaarion näkökulman valinneet vastaajat kirjoittivat eniten avoimia viestejä ja näkemyksiään kyselyn loppuun. Vastaajilla oli selkeästi enemmän sanottavaa delfinaariosta kuin muista kohteista.

Delfinaarion näkökulmasta vastauksia tuli vähemmän kuin eläintarhojen näkökulmasta, mutta avoimia vastauksia tuli enemmän. Delfinaario koetaan selvästi ongelmallisempaan paikkana, koska yksikään avoimista vastauksista ei ollut sävyltään positiivinen. Vastauksissa kuvaillaan, että nuorena on käyty delfinaariossa, mutta kun ikää on tullut lisää, niin ei delfinaariossa enää käydä. Delfinaariossa kerrottiin myös vierailen ainoastaan lasten takia. Yhden vastauksen mukaan ihmisillä ei ole tarpeeksi käsitystä siitä, miten eläimet elävät vapaana ja kuinka rajoitettua delfiinien vankeudessa eläminen on. Jotkut vastaajista kertovat suoraan boikotoivansa delfinaariota ja ennustetaan sen olevan tiensä päässä. Osasyynä delfinaarion vastustamiseen mainitaan dokumenttielokuva Black Fish.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

Tässä viimeisessä pääluvussa käsitellään selvityksestä saatuja johtopäätöksiä ja toimenpidesuosituksia eläinkohteille. Arvioin omaa oppimistani ja opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyötä aloitettaessa tutkimuksen tavoitteeksi määriteltiin selvittää ihmisten asenteita eläinkohteita kohtaan. Johdannossa määritelyihin tutkimuskysymyksiin pystyttiin vastaamaan joidenkin eläinkohteiden osalta. Vastauksia eri eläinkohteisiin tuli epätasaisesti, eikä asenteita vähän vastauksia saanutta eläinkohdetta kohtaan pystytä arvioimaan niiden perusteella.

Opinnäytetyön alussa määriteltiin kolme tutkimuskysymystä, joihin työllä pyrittiin vastaamaan. Ensimmäisenä kysymyksenä mainittiin mitä suomalaiset kokevat eläinkohteiden antavan yleisölle.

Eläinmatkailukohteiden koetaan tarjoavan sekä opetuksellista että viihhteellistä antia yleisölleen. Delfinaarion koettiin antavan vähiten opetusta ja sen nähtiin olevan eniten viihdetarkoitukseen luotu kohde. Eläinmatkailukohteiden koettiin yleisesti tarjoavan opetuksellista antia yleisölleen, mutta ei kuitenkaan siinä määrin mitä etukäteen voisi olettaa. Toisena tutkimuskysymyksenä oli kuinka suomalaiset kokevat eläinten olot kotimaisissa eläinkohteissa. Eläimille tarjotut tilat koetaan pääosin puutteellisiksi, mutta turvallisiksi. Niiden ei koeta olevan riittävät kooltaan, eikä niiden nähdä tarjoavan eläimille luonnonmukaista elinympäristöä missä niillä olisi mahdollista käyttäytyä lajityypilleen sopivalla tavalla. Puutteista huolimatta eläimet vaikuttavat vastaajien mielestä pääosin terveiltä sekä hyvinvoivilta. Viimeisenä tutkimuskysymyksellä kysyttiin miten suomalaiset kokevat kotimaiset eläinkohteet luonnonsuojelutoimijana. Eläinmatkailukohteiden suojelutyö eläinten ja luonnon hyväksi tunnustetaan yleisesti. Niillä nähdään olevan arvoa eläintutkimuksen kannalta ja niiden rooli uhanalaisten lajien suojelijana tunnustetaan.

Saavutetut tulokset eroavat osittain kyselylomakkeen pohjalla olleen yhdysvaltalaisen tutkimuksen tuloksista. Molemmissa tutkimuksissa eläinten tilat ja olot herättivät vastaajissa tyytymättömyyden tunteita, mutta

yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa eläinten tarhaaminen koettiin jollain tasolla hyväksyttävänä toimintana. Tähän opinnäytetyöhön kerätyn aineiston mukaan tarhausta yleisön nähtävälle ei koeta hyväksyttävänä. Tulokset vaihtelivat kohteittain, mutta esimerkiksi delfinaarion ja eläintarhojen kohdalla oli enemmän vastustusta kuin hyväksyntää.

6.1 Toimenpidesuosituksat eläinkohteille

Selvitystä tehdessä nousi esiin, että eläinkohteet ovat suosittuja paikkoja, joissa moni on joskus käynyt. Eläinkohteilla koetaan olevan viihdyttäviä ja opetuksellisia arvoja, sekä niiden tekemä suojelutyö tunnustetaan. Kaikki vastaajista eivät kokeneet oppivansa eläinkohteissa eläimistä tai niiden oikeasta kohtelusta. Eläinkohteiden tulisi panostaa enemmän niissä vierailijan yleisön ohjaamiseen ja opettamiseen.

Eläinkohteissa on usein aitauksien läheisyydessä kylttejä, jotka kertovat esillä olevasta lajista. Opetusta pystytään kehittämään henkilökohtaisempaan suuntaan sen sijaan, että yleisö lukee lajista opaskyltistä. Asiantuntevaa henkilökuntaa voi lisätä tarhauksien lähellä, joita yleisö voi halutessaan helposti lähestyä.

Eläinten tarhaamista ei myöskään pidetty kaikkien kohteiden kohdalla hyväksyttävänä, vaikka eläinkohteiden suojelutyö eläinten ja luonnon hyväksi tunnustettiin. Yleisön mielipiteeseen pystytään vaikuttamaan kertomalla enemmän kohteiden harjoittamasta suojelutyöstä ja toiminnasta eläinten hyväksi. Tällöin ihmisten asenteet kotimaisiin eläinkohteisiin saattaisivat kehittyä hyväksyvämpään suuntaan.

6.2 Tutkimuksen arvo

Aihe keräsi kiinnostusta kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Monen kiinnostus jäi kuitenkin heräämättä, eivätkä kaikki linkin avanneet vastanneet kyselyyn. Noin puolet kyselyn linkin avanneista vastasi kyselyyn. Kyselyllä saatiin eri sosiaalisen median kanavia käyttäen kerättyä 87 vastausta ja 73 henkilöä on avannut kyselyn linkin

vastaamatta siihen. Syitä suurelle vastaamatta jättämiselle voi vain arvailla. Linkkiä on saatettu painaa vahingossa, aihe ei ole ollut kiinnostava tai ei ole ollut aikaa lomakkeen täyttämiseen. Puolet kokivat kyselyn vastaamisen arvoiseksi ja tutkimuksen aikana tuli palautetta aiheen tärkeydestä. Palautetta tuli niin kyselylomakkeen lopussa olleiden avoimien vastauskenttien kuin myös suoraan Facebookin kautta.

Suomen suurimmat eläinkohteet eivät olleet yhteistyöhaluisia vastausten keräämiseen. Poikkeuksena mainittakoon yleisöakvaarioista Maretarium, joka suostui linkin jakamiseen. Toimeksiantaja ei halunnut jakaa linkkiä kyselyyn Facebook-profiilinsa kautta, koska tällöin vastaukset olisivat saattaneet olla puolueellisia. Eläinkohteiden yhteistyöhaluttomuus oli pettymys, koska juuri heidän luulisi haluavan saada tietoa ihmisten asenteista heidän toimintaansa kohtaan. Eläinkohteilla olisi ollut mahdollisuus tuoda tutkimukselle suurta lisäarvoa ainoastaan jakamalla linkkiä kyselyyn sosiaalisen median välityksellä. Tällä tavoin vastauksia olisi saatu kerättyä paljon enemmän ja näin ollen tulokset olisivat samalla luotettavammat.

Selvitys vastaa johdannossa määriteltäviin tutkimuskysymyksiin, mutta ei kaikkien eläinkohteiden osalta. Eläintarhan, delfinaarion ja kotieläinpihojen näkökulmasta aineistoa pystyttiin analysoimaan ja vertailemaan keskenään. Suomalaisten näkökulmaa tulokset eivät edusta, mutta 20–30-vuotiaiden pirkanmaalaisten ehkäkin. Vastaajat kokivat eläinkohteiden annin eri tavalla riippuen eläinkohteesta. Kotieläinpihan koettiin olevan paras oppimisympäristö ja sen nähtiin myös opettavan eniten eläimistä ja niiden oikeasta kohtelusta. Eläinten tilat kotimaisissa eläinkohteissa ovat vastaajien näkökulmasta puutteelliset. Tilat koetaan kohteissa liian pieniksi, ja ne eivät vastaa eläinten luontaista elinympäristöä eikä eläinten nähdä kykenevän käyttäytymään lajityypilleen sopivalla tavalla. Luonnonsuojelutoimijoina kotimaiset eläinkohteet saavat yleisesti tunnustusta. Vastaajilla oli selvästi tietoa kohteiden tekemästä suojelutyöstä eläinten ja luonnon hyväksi.

Kuten tietoperustassa jo todettiin, eläinkohteet ovat suosittuja paikkoja, jotka investoivat toimintaansa paljon. Tästä syystä ihmisten asenteita eläinkohteita kohtaan tulisi tutkia enemmän yhteistyössä niiden kanssa. Tällaisenaan suurin arvo tutkimuksella on minulle itselleni. Saamani palautteen perusteella uskon, että aihetta kannatti tutkia ja kannattaa tutkia jatkossakin. Toivottavasti tämä selvitys toimii hyvänä motivoijana muille tutkia aihetta paremmilla resursseilla.

6.3 Aineiston arviointi

Opinnäytetyön alkuvaiheessa tietoperustaan löytyvän kirjallisen ja tieteellisen aineiston löytäminen oli haastavaa. Nopeasti kuitenkin kirjastoista löytyi aiheeseen sopivaa kirjallisuutta. Tietoperustan aineisto on kerätty pääosin uusista, sekä suomen- että englanninkielisistä teoksista.

Teetetty kysely mittaa sitä, mitä tässä opinnäytetyössä oli tarkoituksena tutkia. Kysymykset/väittämät on luotu yhdysvaltalaisen samaa asiaa mittaavan tutkimuksen pohjalta. Lomake on saanut toimeksiantajan ja ohjaajan hyväksynnän. Kyselylomakkeesta huolimatta itse kyselyn tuloksia ei voi pitää kaiken kaikkiaan luotettavina. Vastauksia tuli kokonaisuudessaan kohtalaisesti (87 kpl), mutta ne eivät ikärakenteeltaan tai asuinpaikaltaan vastanneet Suomen väestörakennetta. Vastaukset jakautuivat myös epätasaisesti eri eläinkohteiden välillä.

Kyselyssä oli määrä valita jokin eläinkohdetyyppi, jonka näkökulmasta vastaa kysymyksiin. Vastaajista eläinsafareiden valitsi ainoastaan kolme ja yleisöakvaarion kuusi. Varsinkaan näiden eläinkohteiden kohdalla ei siis voi olla sitä mieltä, että kerätyt tulokset vastaisivat yleistä mielipidettä. Eniten vastaajien kiinnostusta herätti eläintarhojen näkökulma, jonka valitsi noin puolet kaikista vastaajista. Ikäjakauma ylipäättään kyselyn vastanneista ei vastaa Suomen väestörakennetta, joten koko kansan mielipiteenä tutkimuksen tuloksia ei voi pitää. Vastaajat olivat suurimmaksi osaksi 20–24-vuotiaita, joista suurin osa oli pirkanmaalaisia.

6.4 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Aiheen valinnan ja prosessin suunnittelun jälkeen opinnäytetyön kirjoittaminen sujui pääosin hyvin. Selkeä työskentelyrytmi ja lyhyen aikavälin tavoitteet helpottivat työskentelyä ja aikataulussa pysymistä. Tietoperustan aineiston hankkiminen vaikutti alussa vaikealta tehtävältä, mutta aineistoa löytyi kun jaksoi etsiä. Koulun tarjoamat tieto- ja kirjastopalvelut ovat olleet todella hyödyllisiä aineiston keruussa.

Kyselylomakkeen luomisen jälkeen itse tutkimusaineiston keräämisessä oli ongelmia, kun asiat eivät menneet suunnitellulla tavalla. Alun perin oli suunniteltu, että aineisto kerätään Matkamessujen yhteydessä ja jos tämä ei onnistu, niin toimeksiantajan Facebook-profiiliin kautta. Kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei lopulta toteutunut, joten tuli nopeasti keksiä muita tapoja aineiston keräämiseen. Sosiaalisen median kautta vastauksia saatiin kerättyä lopulta kohtalaisesti ja opinnäytetyö eteni aikataulun mukaisesti.

Kuten tutkimusmenetelmää käsittelevässä luvussa todettiin, tällaista selvitystä tehdessä on tärkeää, että pystyy säilyttämään objektiivisuutensa tuloksia esiteltäessä. Työn alkuvaiheessa koin pystyväni käsittelemään aineistoa ja keräämään tietoa aiheesta ilman minkään aatteen näkymistä. Prosessin aikana asenteet eläinkohteita kohtaan kuitenkin muuttuivat. Opinnäytetyöprosessin aikana toiset kohteet ovat saavuttaneet mielessäni enemmän arvostusta kuin toiset.

Opinnäytetyön haastavimpana osana ovat olleet erilaiset muotoseikat, asiatekstin tuottaminen ja tekstin rakenteeseen liittyvät asiat. Tämä on ensimmäinen isompi virallinen työ ja selvitys, jota olen ollut tekemässä, joten muotoseikkojen kanssa on ollut ongelmia. Oikeaoppiset lähdeviittaukset ja kielioppiasiat ovat tuottaneet pään vaivaa koko prosessin ajan.

Kuten tutkimuksen arvoa käsittelevässä alaluvussa totesin, on tällä työllä eniten arvoa minulle itselleni. Tämän opinnäytetyön aikana olen oppinut

eniten tutkimustyön tekemisestä ja tehokkaista oppimis- ja työskentelytavoista.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Aaltola, E. 2013. Johdatus eläinfilosofiaan. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus.

Bianchi, V. R. & Stephenson, M. L. 2014. Tourism and Citizenship. Lontoo: Routledge.

Fennel, 2006. Tourism Ethics. Buffalo: Channel View Publications.

Fielding, N. Lee, R. M. & Blank, G. 2008. The SAGE Handbook of Online Research Methods. Los Angeles: SAGE Publications Inc.

Frankena, W. K. 1973. Ethics second edition. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, Ympäristö, Luonto Osa2. Sotkamo: Suomen Pienkustantajat.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Liikanen, P. & Sajavaara, P. 1993. Tutkimus ja sen raportointi. Helsinki: Kirjayhtymä.

Jyrinki, E. 1977. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Kalmari, H. & Kelola, K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Helsinki: Image Kustannus Oy.

Ketola, T. 2005. Vastuullinen liiketoiminta – Sanoista teoiksi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Koskinen, L. 1995. Mikä on oikein? Etiikan käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus.

Kotkavirta, J. & Nyysönen, S. 2006. Filosofinen etiikka. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Könnölä, T. & Rinne, P. 2001. Elinehtona eettisyys – Vastuullinen liiketoiminta kilpailuetuna. Helsinki: Kauppakaari.

Milonoff, T. & Rantala, R. 2013. Kansainvälisen seikkailijan opas. Helsinki: Johnny Kniga.

Nardi, 2014. Doing Survey Research A Guide to Quantitative Methods 3rd Edition. Boulder: Paradigm Publishers.

Räsänen, P. Anttila, A-H. & Melin H. 2005. Tutkimus menetelmien pyörteissä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo, H. 1999. Tiede, tutkimus ja tutkielma – Johdatus tutkielman maailmaan. Helsinki: WSOY

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset lähteet:

Aluehallintavirasto. 2015. Eläintarhoja ja pysyviä eläinnäyttelyitä koskeva asetus. [viitattu 25.3.2015]. Saatavissa:

https://www.avi.fi/web/avi/elaintarhat-nayttelyt-ja-sirkukset?p_p_id=122_INSTANCE_aluevalinta&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_r_p_564233524_resetCur=true&p_r_p_564233524_categoryId=14400#.VRJ2nhCsXT8

Animalia. 2015. Eläinten viihdekäyttö. [viitattu 26.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakohteet/muut-el%C3%A4insuojelukysymykset/el%C3%A4inten-viihdek%C3%A4ytt%C3%B6>

Eläinsuojelulaki 1996/247. [viitattu 31.3.2015]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247#L2P19>

Järvisalo S. Studio 55, 2013. Delfinikouluttajan haastattelu. [viitattu

6.3.2015]. Saatavissa: <http://www.studio55.fi/hyvinvointi/article/sari-uityokseen-delfiinien-kanssa/277188>

Korkeasaari. 2015. Usein kysyttyä. [viitattu 9.2.2015]. Saatavissa: <http://www.korkeasaari.fi/usein-kysyttya>

Maretarium. 2015. [viitattu 9.2.2015]. Saatavissa: http://www.maretarium.fi/mare/index_fi.php

Matkailun edistämiskeskus. 2007. Tilastot matkailijamääristä 2007. [viitattu 15.2.2015]. Saatavissa: <http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2013/04/E57-Matkailukohteiden-k%C3%A4vij%C3%A4m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4t2007.pdf?dl>

Phinventory. 2015. Delfiinien tietokanta. [viitattu 26.3.2015]. Saatavissa: http://www.ceta-base.com/phinventory/hph/hph_sar.html

Reilun Matkailun Yhdistys. 2015. [viitattu 1.1.2015]. Saatavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/yhdistys/>

Sea Life Merimaailma. 2015. [viitattu 9.2.2015]. Saatavissa: <https://www.visitsealife.com/helsinki/>

Shani, A. 2012, A quantitative investigation of tourists' ethical attitudes toward animal-based attractions. [viitattu 1.1.2015]. Saatavissa: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=hjh&AN=78392254&site=ehost-live>

Suoniemi J. 2014. Aloite delfinaarion lopettamiseksi. [viitattu 9.2.2015]. Saatavissa: <https://www.facebook.com/juhana.suoniemi/posts/10152399934277488>

Särkänniemi. 2015a. Akvaario. [viitattu 10.2.2015]. Saatavissa: <http://www.sarkanniemi.fi/fi/elamyspuisto/akvaario>

Särkänniemi. 2015b. [9.2.2015]. Delfinaario. Saatavissa: <http://www.sarkanniemi.fi/fi/elamyspuisto/delfinaario>

Tampereen kaupunginvaltuusto, 2014. Keskustelu delfinaariosta. [viitattu 1.1.2015]. Saatavissa: <http://nyt.fi/a1305874713980>

Valtioneuvoston asetus tieteelliseen tai opetustarkoitukseen käytettävien eläinten suojelusta 2013/564. [viitattu 31.3.2015]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130564>

World Association of Zoos and Aquariums. [viitattu 17.3.2015]. Saatavissa: <http://www.waza.org/en/site/home>

Valitse kohteista se, minkä näkökulmasta tarkastelet seuraavia väitteitä

Safari Eläintarha ja -puistot Yleisöakvaario Delfinaario Kotieläinpiha

Joku muu, mikä?

Kenen kanssa kävit kyseisessä kohteessa?

Aikuisten kesken perheen kanssa lasten kanssa yksin

Joku muu, mikä?

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Vastausvaihtoehdot:

1 Täysin eri mieltä 3 Ei samaa eikä eri mieltä 4 Jokseenkin samaa mieltä

2 Jokseenkin eri mieltä

5 Täysin samaa mieltä

6 En osaa sanoa

Eläinkohteiden anti yleisölle

Eläinkohteet opettavat eläimistä ja niiden oikeasta kohtelusta

Eläinkohteet ovat olemassa viihdyttääkseen yleisöä

Eläinkohteet ovat tärkeitä oppimisympäristöjä

Eläinten käyttö näytöksissä on hyväksyttävää

Ilman eläinkohteita ihmisillä ei olisi mahdollisuutta nähdä villieläimiä

Eläinten olot eläinkohteissa

On hyväksyttävää tarhata eläimiä yleisön nähtäväksi

Eläinkohteen elintilat vastaavat eläinten luontaista elinympäristöä

Eläimet pystyvät käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla myös tarhattuna

Eläimet näyttävät terveiltä ja hyvinvoivilta

Eläinnäytökset eivät vahingoita eläimiä

Eläinkohteet tarjoavat eläimille turvallisen elinympäristön

Eläimillä on tarpeeksi tilaa käytettävissään

Luonnonsuojelu

Eläinkohteet ovat tärkeässä roolissa uhanalaisten lajien suojelemisessa.

Eläinkohteet mahdollistavat eläinten näkemisen tuhoamatta niiden luontaista elinympäristöä.

Eläinkohteet pelastavat eläimiä, jotka eivät selviäisi luonnossa

Eläinkohteet ovat tärkeitä paikkoja eläintutkimuksen kannalta

Avoimet kysymykset

Vierailen eläinkohteissa siksi, että?

Muita ajatuksia? Sana on vapaa:

LIITE 2. Avoimet vastaukset

Käyn eläinkohteissa koska?

Ne ovat mielenkiintoisia

Pidän eläimistä (3kpl)

Eläimet ovat osa elinympäristöämme.

Mukava nähdä eläimiä joita ei muuten näkisi luonnossa. (4kpl)

Satunnaista viihdettä. Tulee vierailtua jos sattuu olemaan kohteen lähistöllä.

Haluan nähdä eläimiä livenä. Käyn vain kohteissa, joissa eläimiä kohdellaan asianmukaisesti.

Perheen lomareissut suuntautuivat osittain niihin akoiinaan. Nykyään ei tule käytyä.

Lasten kanssa tai työn puolesta. Vapaa-ajala tuskin menisin.

En käy mielelläni, koska ovat vääryyttä. (2kpl)

Delfinaario mm. Boikotissa.

Kävin joskus, kun olin nuori ja naiivi, eikä minulla ollut parempaa tietoa. Enää en käy.

Lasten vuoksi. (2kpl)

En ole enää vuosiin käynyt, koska eläimet näyttävät siellä usein tylsistyneiltä ja ahdistuneilta.

Pyrin nykyään välttämään sitä. Käyn niissä lähinnä, mikäli on mahdollista saada sitä kautta tietoa eläintenpito-olosuhteista ja sitä kautta puuttua niihin.

Muita ajatuksia? Sana on vapaa.

Akvaario on mielestäni eräänlainen turvapaikka. Vuosittain merinäköala huuhtoutuu tonneittain lannoitteita ja sateita jotka vaarantavat mniien meriemme lajien elinolot.

Aiheeseen liittyen tuli mieleen Netflixistä löytyvä Blackfish –dokumentti. Elokuva on silmiä avaava! (2kpl)

Lähtökohtaisesti en näe eläintarhoissa tai esim. delfinaarioissa mitään väärää, sillä uskon niiden toiminnan olevan täysin ammattimaista ainakin Suomessa. Se tarkoittaa, että eläinten kanssa työskentelevät ihmiset on koulutettu käsittelemään ja hoitamaan jokaista eläinlajia oikeaoppisesti ja hoitajat ottavat eläinten kanssa työskentelyn vakavasti. En voi uskoa, että esim. räikkäystä tai heitteillejättöä juurikaan tapahtuisi.

Eläintarhat on hienoja paikkoja poiketa mutta ei niillä elukoilla varmasti yhtä nastaa ole kun luonnossa.

Eläimet ovat stressaantuneita.

Onneksi Suomessa on tiukat säädökset ja joita onneksi suurin osa noudattaa!

Ihmisten asenteet pääosin varmasti positiivisia eläinkohteita kohtaan, koska ei ymmärretä miten eläimet vapaudessa todellisuudessa elävät ja kuinka rajattua elämä vankeudessa on.

Delfinaario on tullut tiensä päähän.

Asiattomat ja aiheeseen kuulumattomat viestit jätetty pois liitteestä